

สภาพทั่วไปของพื้นที่เขตบางเขน

3.1 การตั้งถิ่นฐานและวิวัฒนาการพื้นที่บริเวณชานเมืองกรุงเทพมหานคร : เขตบางเขน

บางเขนเป็นชุมชนพักอาศัยชานเมืองดั้งเดิมทางด้านเหนือของกรุงเทพมหานคร มีอายุกว่า 100 ปีมาแล้ว แต่เดิมเป็นชุมชนบทที่ตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายเป็นแนวยาวตามลำคลองธรรมชาติ เช่น คลองบางเขน บางบัว ลาดยาว หลุมไผ่ ลำผักชี ฯลฯ เนื่องจากในขณะนั้นการคมนาคมต้องอาศัยคลองเป็นเส้นทางสัญจรหลัก ในสมัยรัชกาลที่ 5 บริเวณเขตบางเขนมีการสร้างทางรถไฟสายเหนือและสายทิศตะวันออกเฉียงเหนือผ่าน รวมทั้งการขุดคลองสำคัญ เช่น คลองประปาและคลองเปรมประชากร ส่วนคลองสำคัญในเขตบางเขนก็คือ “คลองสองหรือคลองใหม่” ที่เชื่อมต่อกับคลองบางเขน คลองบางบัว และคลองยาว ส่วนอีกคลองหนึ่งคือคลองในแนวตะวันออก-ตะวันตก มีชื่อว่า “คลองหกวา” ซึ่งปัจจุบันเป็นแนวกันน้ำชั่วคราวทางด้านเหนือของกรุงเทพมหานคร นอกจากนั้นแล้วยังมีการขุดคลองเพื่อการชลประทานอย่างเป็นระบบประกอบกับคลองธรรมชาติที่มีอยู่มาก เช่น คลองออเกาะ คลองออเงิน คลองลำผักชี คลองลำหม้อแตก คลองท่าแร่ เป็นต้น ซึ่งคลองเหล่านี้จะกระจายอยู่ทางทิศตะวันออกและทิศเหนือของพื้นที่ทุ่งบางเขน ทำให้พื้นที่ของเขตบางเขนเหมาะแก่การเพาะปลูกและมีราษฎรอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานมากขึ้นแต่ยังเป็นแบบกระจัดกระจายตามลำคลองและพื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่ในบริเวณชุมชนบางเขนเริ่มมีการเติบโตมากขึ้นอีกครั้งหลังจากที่เมื่อ พ.ศ.2457 กระทรวงกลาโหมได้ย้ายสนามบินสระปทุมวันไปตั้งบริเวณเหนือเขตบางเขน โดยใช้ชื่อว่า “ดอนเมือง” เป็นผลให้ชุมชนแขวงตลาดบางเขนซึ่งอยู่ใกล้สนามบินเจริญเติบโตขึ้น และในปี พ.ศ.2475 ได้มีการตัดถนนพหลโยธินผ่านเขตบางเขนไปสู่ภาคเหนือ ทำให้การคมนาคมในบริเวณบางเขนมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ในช่วงนั้นเขตบางเขนยังมีลักษณะเป็นชนบทอยู่เช่นเดิม โดยบริเวณรอบๆ ที่ว่าการอำเภอบางเขนมีประชากรมาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยหนาแน่นมากขึ้น ต่อจากนั้นในช่วง ปี พ.ศ. 2496 มีหน่วยงานราชการย้ายเข้ามาตั้งในพื้นที่เขตบางเขนมากขึ้น มีการสถาปนาโรงเรียนนายเรืออากาศ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2496 โรงเรียนฝึกหัดครูพระนครหรือสถาบันราชภัฏพระนครในปัจจุบัน ย้ายมาจากวังจันทร์เกษม มาตั้งที่ตำบลอนุสาวรีย์ ในช่วงเวลาดังกล่าวบริเวณรอบๆ ที่ว่าการอำเภอบางเขนมีประชากรมาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยหนาแน่นมากขึ้น

จากรายงานกิจการจังหวัดพระนคร พ.ศ. 2502-2503 ได้กล่าวถึงการแบ่งเขตการปกครองของเขตบางเขนซึ่งแบ่งออกเป็น 9 ตำบล 74 หมู่บ้าน ลักษณะชุมชนตลอดจนการตั้งถิ่นฐานและการใช้ประโยชน์ที่ดินแยกเป็น 1.ตำบลอนุสาวรีย์หรือคูแฉ่ง 2.ตำบลตลาดบางเขน 3.ตำบลลาดยาว 4.ตำบล

ทุ่งสองห้อง 5.ตำบลสีกัน 6.ตำบลคลองถนน 7.ตำบลท่าแร่ 8.ตำบลสายไหม 9.ตำบลออเงิน ซึ่งที่ตั้งของถนนวัชรพล ถนนสายไหม และถนนรัตนโกสินทร์สมโภช กาบเกี่ยวอยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล คือ คลองถนน ท่าแร่ สายไหม และ ออเงิน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ตำบลคลองถนน ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน สภาพพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มราษฎรประกอบอาชีพทำนาและค้าขาย ส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีที่ราชการของกองทัพอากาศ ย่านพาณิชย์กรรมมีตลาดชุมชนใหญ่ 3 แห่ง คือ ตลาดยิ่งเจริญ ตลาดเชิงสะพานใหม่ ตลาดเพิ่มสิน ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ มีคลองชลประทานส่งน้ำใหญ่คือ คลองใหม่หรือคลองสอง มีบ่อน้ำบาดาลสำหรับการบริโภค 2 แห่ง

- ตำบลท่าแร่ มีหมู่บ้านทั้งหมด 7 หมู่บ้าน สภาพเป็นท้องทุ่ง ราษฎรประกอบอาชีพทำนาเกือบทั้งตำบล การคมนาคมค่อนข้างลำบากเพราะไม่มีถนน ต้องเดินด้วยเท้าจากในชุมชนเพื่อออกไปยังถนนรามอินทรา มีคลองส่งน้ำหลายคลอง มีบ่อน้ำบาดาล 1 แห่ง แต่ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และไม่มีตลาด

- ตำบลสายไหม เป็นตำบลทางด้านเหนือของอำเภอบางเขนติดต่อกับอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยมีคลองหกมาเป็นเส้นกั้นเขต สภาพท้องที่เป็นที่นาเกือบทั้งตำบล ราษฎรตั้งบ้านเรือนอยู่บนฝั่งคลอง ประกอบอาชีพทำนา และในฤดูแล้งปลูกถั่วฝักยาว แตงโม และอื่น ๆ ด้านบริการสาธารณะมีสถานศฤงคารชั้น 2 ตั้งอยู่ 1 แห่ง

- ตำบลออเงิน ตั้งอยู่ด้านใต้ของตำบลสายไหม และทางด้านเหนือของตำบลท่าแร่ สภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่ม ราษฎรประกอบอาชีพทำนา ทำสวน เป็นอาชีพหลัก มีคลองส่งน้ำช่วยการทำนา ทำสวน มีผลผลิตเช่นผลไม้พอส่งไปขายในตลาดข้างเคียง

การเจริญเติบโตของชุมชนบางเขนครั้งสำคัญเกิดขึ้นอีกครั้ง ในระหว่างปี พ.ศ.2503-2510 ซึ่งเป็นเวลาที่มีถนนชูปเปอร์ไฮเวย์ (ถนนวิภาวดีรังสิต) ตัดผ่านพื้นที่ด้านตะวันตก โดยเชื่อมระหว่างเมืองจากกรุงเทพมหานครไปยังภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และระหว่างปี พ.ศ.2511-2520 เป็นช่วงระยะเวลาที่มีการพัฒนาทางด้านที่อยู่อาศัยของเอกชนในลักษณะการจัดสรรที่ดินเพิ่มมากขึ้น มีการจัดสรรที่ดินตามแนวถนนพหลโยธินฝั่งตะวันออกในบริเวณซอยพหลโยธิน 48 ซอยพหลโยธิน 50 และซอยทหารอากาศ บริเวณตะวันออกของคลองสองเหนือซอย ก.ม.26 ส่วนทางด้านตะวันตกมีการจัดสรรที่ดินบริเวณซอยโรงเรียนประสาทวิทยา และซอยพหลโยธิน 61 ทางด้านถนนรามอินทราที่มีการจัดสรรที่ดินหนาแน่นขึ้น เช่น เริ่มตั้งแต่สี่แยกหลักสี่บริเวณสถานีตำรวจนครบาลบางเขน ถนนสุขาภิบาล 1,2,3 และ 4 หมู่บ้านทหารผ่านศึกเกาหลี ถนนสุขาภิบาล 5 และซอยจามจุรี ส่วนทางด้านถนนวิภาวดีรังสิตมีการจัดสรรที่ดินในบริเวณฝั่งตรงกันข้ามกับสนามบินดอนเมือง

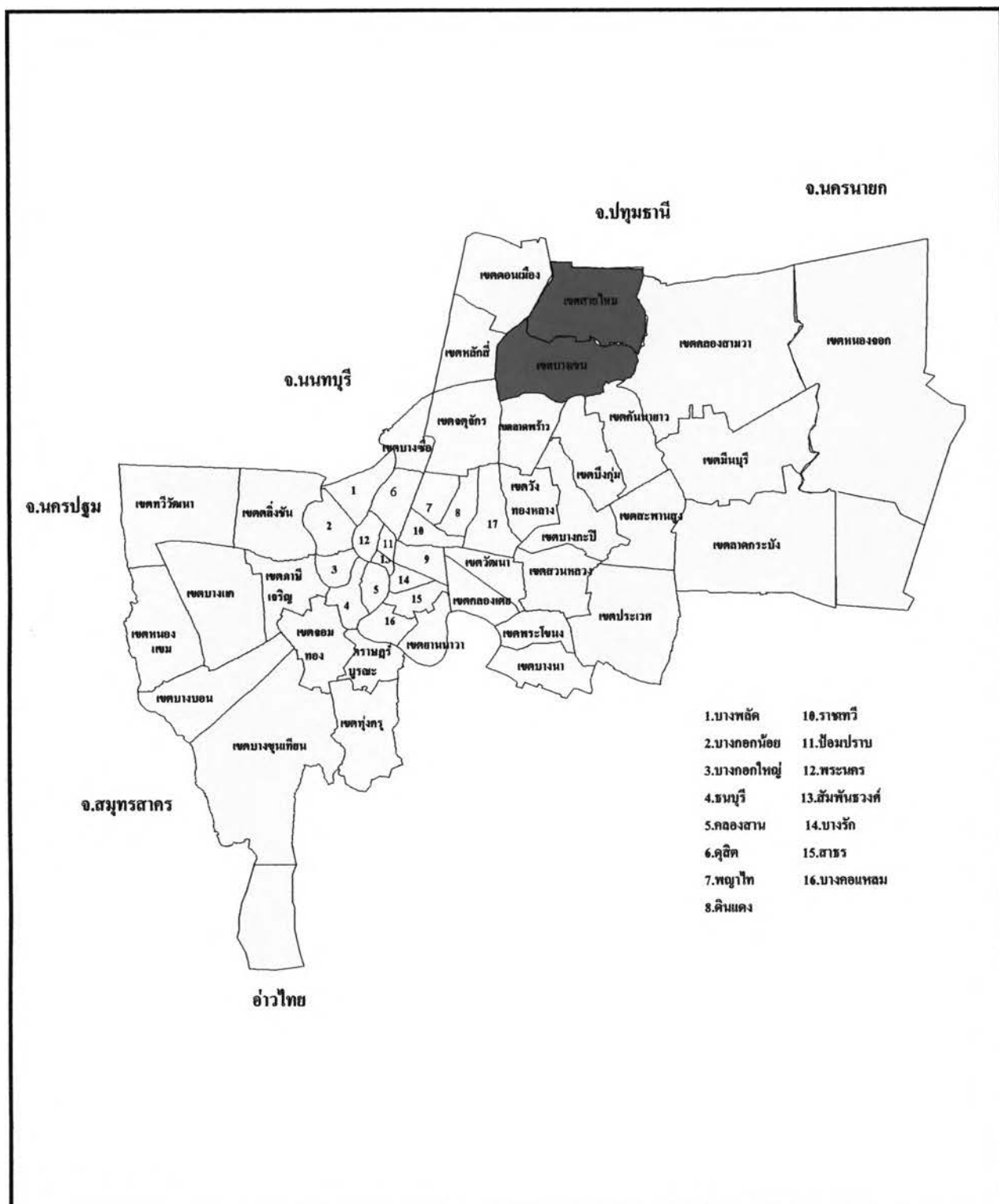
ช่วงต่อมาระหว่างปี พ.ศ.2521-2530 พื้นที่ริมถนนพหลโยธินมีการปลูกสร้างอาคารพาณิชย์กรรมและพักอาศัยหนาแน่นเพิ่มขึ้น เป็นแนวยาวตามถนนระยะห่างข้างละประมาณ 1 กิโลเมตร อาคารพาณิชย์กรรมส่วนใหญ่เป็นอาคารประเภทตึกแถวตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธินและริมปากซอยต่าง ๆ

ส่วนอาคารพักอาศัยนั้นปลูกสร้างในที่ดินจัดสรรใหม่ต่อเดิมจากที่จัดสรรเดิมลึกเข้าไปในพื้นที่ด้านตะวันออกห่างจากถนนพหลโยธินมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่มีถนนสายรองแต่อย่างใด การพัฒนาเริ่มมีมากขึ้นในช่วงหลัง ระหว่างปี พ.ศ.2527-2530 ที่สำคัญได้แก่การก่อสร้างอาคารพาณิชย์บนถนนพหลโยธินใกล้ตลาดยิ่งเจริญ ถนนพหลโยธินได้รับการขยายผิวจราจรเป็น 6 ช่องจราจร และการตัดถนนสายรองทางด้านตะวันออกของพื้นที่ ได้แก่ ถนนสายไหม ถนนรัตน-โกสินทร์สมโภช และถนนวัชรพล ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ด้านตะวันออกของชุมชนบางเขนเริ่มเติบโตเป็นชุมชนขนาดใหญ่มากยิ่งขึ้น

พ.ศ. 2532 กระทรวงมหาดไทย เห็นว่าพื้นที่เขตบางเขนมีอาณาเขตกว้างขวาง และมีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงได้แยกแขวงลาดยาวออกไปเป็นเขตจตุจักร แยกแขวงทุ่งสองห้อง สี่ก้น และตลาดบางเขนออกไปเป็นเขตดอนเมือง เขตบางเขนจึงประกอบด้วยแขวงที่เหลืออยู่ 5 แขวงคือ แขวงอนุสาวรีย์ แขวงคลองถนน แขวงท่าแร้ง แขวงออเงิน และแขวงสายไหม (แผนที่ 3.1) ต่อมา พ.ศ. 2540 กระทรวงมหาดไทย ได้มีการจัดแบ่งพื้นที่เขตออกเป็น 50 เขตทั่วพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งพื้นที่เขตบางเขนเองก็ถูกแบ่งออกเป็น 2 เขต ได้แก่ เขตบางเขนและเขตสายไหม ทำให้เขตบางเขน ประกอบด้วย แขวงอนุสาวรีย์ แขวงคลองถนน และแขวงท่าแร้ง เขตสายไหม ประกอบด้วย แขวง ออเงินและแขวงสายไหม และเพิ่มพื้นที่ทางตอนใต้ของแขวงท่าแร้ง บริเวณถนนวัชรพลไปจนจรดถนนรามอินทรา ซึ่งแต่เดิมเป็นพื้นที่ของเขตลาดพร้าว จึงส่งผลให้พื้นที่ศึกษาในครั้งนี้อยู่ทั้งในเขตบางเขนและเขตสายไหมในปัจจุบัน

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร 2535 ได้กำหนดเขตการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นน้อย และมีการใช้ที่ดินประเภทพักอาศัยหนาแน่นปานกลาง ในบริเวณสองข้างถนนพหลโยธิน ช่วงเหนือสี่แยกวงเวียนหลักสี่ไปจนถึงคลองสอง ในแขวงคลองถนน โดยมีการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมเป็นศูนย์กลางของบริเวณดังกล่าว การใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ได้แก่ สถาบันราชการ สถานศึกษา และศาสนสถาน และผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร 2542 ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ.2542 ก็ได้กำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่พักอาศัยประเภทหนาแน่นน้อยเช่นเดียวกัน

การพัฒนาทางด้านพาณิชยกรรมที่สำคัญ ได้มีการก่อสร้างห้างสรรพสินค้าสยามจัสโก้ บนสาขาแจ้งวัฒนะในปี พ.ศ 2536 และสาขาวัชรพล ในปี พ.ศ. 2540 และห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขารามอินทรา ในปี พ.ศ. 2537 ส่วนการพัฒนาที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีการจัดสรรที่ดินและบ้านในพื้นที่ด้านตะวันออกของเขตบางเขน เช่น ถนนวัชรพล ถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ถนนสุขาภิบาล 5 ถนนสายไหม ลักษณะโครงการมีทั้งประเภทบ้านเดี่ยว เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น หมู่บ้านชัยพฤกษ์ ถนนสุขาภิบาล 5 หรือประเภทมีอาคารพาณิชย์อยู่ด้านหน้า ส่วนด้านในเป็นบ้านแถวและบ้านเดี่ยว เช่น หมู่บ้านเลิศอุบล ถนนสายไหม นอกจากนี้ยังมีโครงการประเภทราคาไม่สูงเป็นบ้านแถวอย่างเดียวและมักจะเป็นโครงการขนาดเล็ก ส่วนที่พักอาศัยประเภทอาคารสูง 4-5 ชั้น เป็นห้องเช่า

- 1. บางพลัด
- 2. บางกอกน้อย
- 3. บางกอกใหญ่
- 4. ธนบุรี
- 5. คลองสาน
- 6. ดุสิต
- 7. พญาไท
- 8. ดินแดง
- 9. บางซื่อ
- 10. ราชเทวี
- 11. ป้อมปราบ
- 12. พระนคร
- 13. สัมพันธวงศ์
- 14. บางรัก
- 15. สาทร
- 16. บางคอแหลม

ผลกระทบจากการปรับปรุงถนนวิชรพลและถนนสายใหม่ต่อการพัฒนาทางกายภาพ
ในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 3.1 ที่ตั้งเขตบางเขนและสายใหม่
ที่มา สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

สัญลักษณ์

 เขตบางเขนและสายใหม่

มาตราส่วน 1 : 750,000

(อพาร์ทเมนต์) และอาคารชุด (คอนโดมิเนียม) มีการก่อสร้างในชอยต่าง ๆ โดยเฉพาะในแนวถนนพหลโยธิน

3.2 ลักษณะและสภาพถนนวิชรพลและถนนสายใหม่

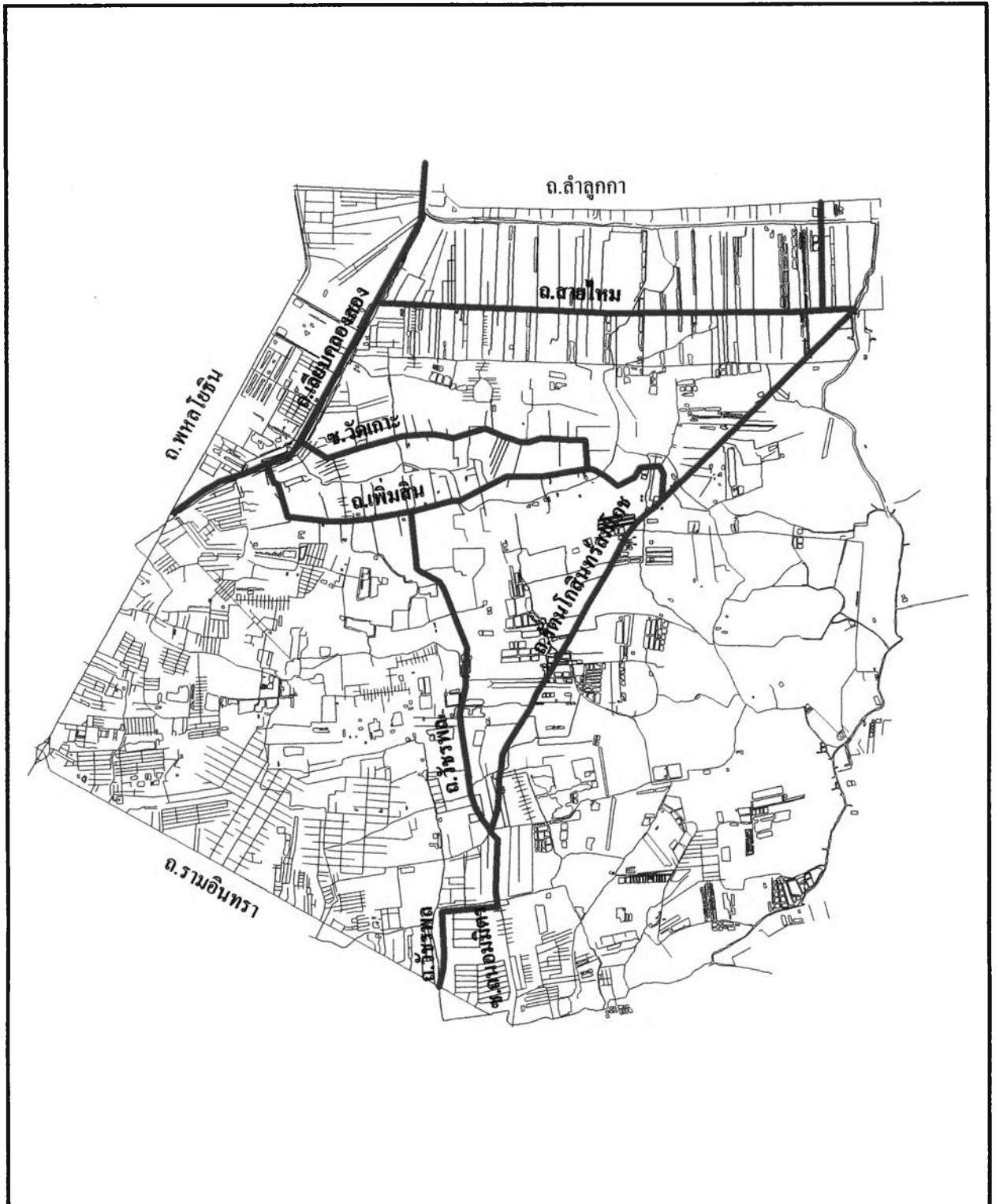
ในการศึกษาจะทำการศึกษาพื้นที่ในเขตอิทธิพลของถนน 2 สาย คือ ถนนวิชรพลและถนนสายใหม่ ซึ่งเป็นถนนที่มีเส้นทางเชื่อมต่อกับถนนสายหลักทั้งทางทิศเหนือ ทิศใต้และทิศตะวันตก และเป็นถนนที่เป็นสำคัญของพื้นที่ศึกษาทั้งทางตอนเหนือและตอนใต้ อันได้แก่ ถนนวิชรพลและถนนสายใหม่ และได้พิจารณาพื้นที่บริเวณใกล้เคียงที่ได้รับอิทธิพลของถนนสายดังกล่าวประกอบด้วย ได้แก่ ถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ถนนเพิ่มสิน และซอยวัดเกาะ ซึ่งมีความสำคัญต่อการขยายตัวของชุมชนเช่นกัน (แผนที่ 3.2)

3.2.1 ถนนวิชรพล

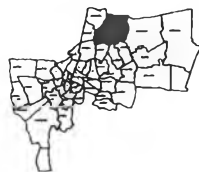
ถนนวิชรพลหรือถนนหมายเลข 55 เป็นถนนที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของเขตบางเขนและตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพื้นที่ศึกษา ปัจจุบันถนนวิชรพลเป็นถนนที่มีหน้าที่สำคัญในระดับถนนสายรอง (Collector roads) มีความสามารถในการให้บริการในระดับย่านทั้งกับภายในและภายนอกพื้นที่ มีเส้นทางเชื่อมต่อกับถนนสายหลักคือ ถนนรามอินทรา (หรือถนนหมายเลข 304) เข้ามายังตอนในของพื้นที่ด้านตะวันออกของเขตบางเขนและเขตสายใหม่ อีกทั้งยังมีเส้นทางเชื่อมกับถนนสายรองสายอื่น ๆ ได้แก่ ถนนสายใหม่และถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนพหลโยธินและถนนลำลูกกาตามลำดับ

ในอดีตพื้นที่บริเวณถนนวิชรพลเคยอยู่ในความรับผิดชอบดูแลของเขตบางเขน แต่ต่อมาเมื่อมีการแบ่งเขตพื้นที่การปกครองใหม่ทำให้พื้นที่บริเวณถนนวิชรพลเปลี่ยนไปอยู่ในความรับผิดชอบของบางกะปิและเขตลาดพร้าว ตามลำดับ แต่ภายหลังจากการมีมติการแบ่งเขตการปกครองของกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2540 ทำให้พื้นที่ในบริเวณถนนวิชรพลกลับมาอยู่ในความรับผิดชอบของเขตบางเขนอีกครั้งจนถึงปัจจุบัน

จากช่วงระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา พัฒนาการของถนนวิชรพลมีลำดับการเปลี่ยนแปลงในหลายช่วงเวลา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วงถนน ได้แก่ ถนนวิชรพลช่วงต้น (ถนนเดิม) และถนนวิชรพลช่วงปลาย (ถนนตัดใหม่) โดยในอดีตถนนวิชรพลช่วงต้นมีสภาพเป็นถนนคันดินที่ตัดผ่านทุ่งนาบริเวณพื้นที่ด้านตะวันออกของเขตบางเขน ใช้สัญจรเฉพาะภายในชุมชนพักอาศัยเกษตรกรรมที่ตั้ง

ผลกระทบจากการปรับปรุงถนนวิชรพลและถนนสายใหม่ต่อการพัฒนาทางกายภาพ
ในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร

<p>แผนที่ 3.2 ที่ตั้งถนนวิชรพล ถนนสายใหม่ และถนนอื่นๆ</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <p>— ถนนที่ศึกษา</p>	<p>N</p> <p>มาตราส่วน 1 : 120000</p>
---	---------------------------------------	--

การจัดกระจายอยู่โดยรอบพื้นที่ ในระยะนั้นในบริเวณสองฝั่งของถนนจะไม่มีอาคารหรือบ้านเรือนใด ๆ ตั้งอยู่เลย นอกจากโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขนเท่านั้น

ในระยะแรกในช่วงที่เขตบางกะปิเป็นผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่บริเวณถนนวัชรพลช่วงต้น เริ่มตั้งแต่ต้นทางจากถนนรามอินทราจนถึงคลองจระเข้บัว สภาพของถนนวัชรพลจะเป็นถนนคันดิน แต่ต่อมาใน ปี พ.ศ. 2529 เขตบางกะปิได้จัดสรรงบประมาณเข้าดำเนินการปรับปรุงถนนวัชรพลช่วงต้นนี้ให้มีสภาพเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ที่รถยนต์สามารถสัญจรผ่านได้ โดยทำการปรับปรุงในช่วงตั้งแต่ถนนรามอินทราถึงคลองจระเข้บัวและซอยถนนอมมิตร มีขนาด 4 ช่องจราจร คันทางกว้าง 11 เมตร และเขตทางกว้าง 14 เมตร ไม่มีเกาะกลางถนนและทางเท้า และทางเขตบางเขนก็ได้ทำการตัดถนนวัชรพลเพิ่มต่อจากช่วงต้นขึ้นมาทางทิศเหนือ โดยเริ่มจากห้าแยกวัชรพลไปจดกับซอยเพิ่มสิน มีสภาพเป็นถนนราดยาง ขนาด 2 ช่องจราจร ผิวคันทันกว้าง 4 เมตร การปรับปรุงถนนในช่วงแรกนี้ ทำให้การเดินทางภายในพื้นที่ที่มีความสะดวกเพิ่มขึ้นจากในอดีตมาก (ตารางที่ 3.1)

ช่วงเวลาต่อมา ใน ปี พ.ศ. 2537 ถนนวัชรพลทั้ง 2 ช่วงได้รับการปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง โดยถนนวัชรพลช่วงต้นได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติมจากช่วงเดิมตั้งแต่ช่วงจากคลองจระเข้บัวจนถึงห้าแยกวัชรพล ซึ่งจากเดิมมีสภาพเป็นถนนคันดิน ให้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด 2 ช่องจราจร คันทางกว้าง 6 เมตร และถนนวัชรพลช่วงปลายก็ได้รับการปรับปรุงให้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด 2 ช่องจราจร มีผิวคันทันกว้าง 6 เมตร เช่นเดียวกัน การปรับปรุงสภาพถนนวัชรพลในระยะนี้ทำให้ถนนวัชรพลมีประสิทธิภาพในการเดินทางมากขึ้นกว่าในอดีต นอกจากนั้นการปรับปรุงเส้นทางของถนนวัชรพลแล้ว ถนนสายย่อยอื่น ๆ ที่มีเส้นทางเชื่อมต่อกับถนนวัชรพลก็ได้รับการปรับปรุงในแต่ละช่วงเวลาเช่นเดียวกัน อันได้แก่ ถนนรัตนโกสินทร์สมโภช, ถนนเพิ่มสิน และซอยวัดเกาะ ดังนี้

- ถนนรัตนโกสินทร์สมโภช เป็นถนนที่ตั้งอยู่ตอนกลางของพื้นที่ศึกษา ทอดค้ววยาวในแนวเหนือ-ใต้ เชื่อมต่อระหว่างถนนวัชรพลและถนนสายใหม่เข้าด้วยกัน มีช่วงระยะเวลาการปรับปรุงคล้ายกับถนนวัชรพล โดยในอดีตถนนรัตนโกสินทร์สมโภช มีสภาพเป็นถนนคันดิน รถยนต์ไม่สามารถสัญจรผ่านไปมาได้ หลังจากนั้นใน ปี พ.ศ.2529 ซึ่งเป็นช่วงที่ขยายถนนวัชรพลช่วงต้นและตัดถนน วัชรพลช่วงปลายต่อจากเส้นเดิม ถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ก็ได้รับการปรับปรุงขยายให้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก มีขนาด 2 ช่องจราจร คันทางกว้าง 6 เมตร ทำให้เกิดเป็นเส้นทางสัญจรต่อเนื่องกันระหว่างถนนวัชรพลและถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ต่อมา ใน ปี พ.ศ. 2537 ถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ก็ได้รับการปรับปรุงและขยายเพิ่มเติม ให้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก มีขนาด 4 ช่องจราจร คันทางกว้าง 11 เมตร ประกอบด้วยทางเท้าสองฝั่งถนน และมีสภาพเช่นนี้เรื่อยมาจนปัจจุบัน

- ถนนเพิ่มสินและซอยวัดเกาะ ถนนทั้ง 2 สายนี้ เป็นถนนที่ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของถนนวัชรพล โดยทอดตัวในแนวตะวันตก-ตะวันออก ขนานกับคลองหมอนสีลิบ เป็นถนนที่ตัดผ่านทุ่งนา แม้กระทั่งในปัจจุบันก็ยังมีชุมชนตั้งอยู่เบาบางกว่าในบริเวณพื้นที่อื่น ถนนทั้ง 2 สายนี้ แต่เดิมเป็นถนนคันดินเช่นเดียวกับถนนวัชรพลและถนนรัตนโกสินทร์สมโภช และพัฒนาปรับปรุงจนกระทั่งเป็น

ตารางที่ 3.1 การเปลี่ยนแปลงสภาพถนนวิชรพล ถนนสายใหม่ และถนนอื่น ๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน

ช่วงเวลา	ถนนวิชรพลช่วงต้น	ถนนวิชรพลช่วงปลาย	ถนนสายใหม่	ถนนรัตนโกสินทร์	ถนนเพิ่มสิน-ซอยวัดเกาะ
อดีต-พ.ศ.2527	ถนนคันดิน	ถนนคันดิน	ถนนลาดยาง ขนาด 6 ม. x 2 ช่องจราจร* (ปี 2527 กำหนดเป็นแนวกันน้ำ)	ถนนคันดิน	ถนนคันดิน
พ.ศ.2529	ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก* ขนาด 11 ม. x 4 ช่อง จราจร	ถนนลาดยาง* ขนาด 4 ม. x 2 ช่องจราจร	ไม่เปลี่ยนแปลง	ถนนคอนกรีต* ขนาด 6 ม. x 2 ช่องจราจร	ถนนลาดยาง ขนาด 4 ม. x 2 ช่องจราจร
พ.ศ.2537	ขยายช่วงคลองจระเข้ถึง ห้าแยก ขนาด 6 ม. x 2 ช่อง จราจร	ถนนคอนกรีต ขนาด 6 ม. x 2 ช่องจราจร	ขยายเขตทางให้กว้างขึ้นและปรับปรุงทั่วไป	ขยายเป็นถนนคอนกรีต ขนาด 11 ม. x 4 ช่องจราจร	ถนนลาดยาง ขนาด 6 ม. x 2 ช่องจราจร
พ.ศ.2539 - ปัจจุบัน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ปรับปรุงเป็นถนนคอนกรีต ขนาด 14 ม. x 4 ช่องจราจร จะแล้วเสร็จภายในปี 2542	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง

หมายเหตุ : * หมายถึง การตัดถนนขึ้นใหม่จากเดิมที่เป็นถนนคันดินรถยนต์ไม่สามารถวิ่งผ่านได้

ที่มา : ฝ่ายโยธา สำนักงานเขตบางเขน

ถนนราดยาง มีขนาด 2 ช่องจราจรปัจจุบัน ใช้สัญจรไปมาระหว่างชุมชนภายในพื้นที่และเป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างถนนวัชรพลกับถนนรัตนโกสินทร์ และถนนวัชรพลกับถนนเลียบคลองสอง-ถนนพหลโยธิน

การปรับปรุงและขยายถนนวัชรพลในช่วงแรก การตัดถนนวัชรพลเพิ่มต่อจากเส้นทางเดิมในช่วงระยะที่สอง และการปรับปรุงขยายถนนรัตนโกสินทร์สมโภชนัน ทางเขตบางเขนได้ให้ความเห็นในแง่ของ วัตถุประสงค์ไว้ดังนี้ :

1. เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ที่ยังขาดการเข้าถึงของระบบสาธารณูปโภค
2. เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนพักอาศัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
3. ช่วยบรรเทาปริมาณการจราจรติดขัดในถนนพหลโยธิน ถนนรามอินทราและถนน

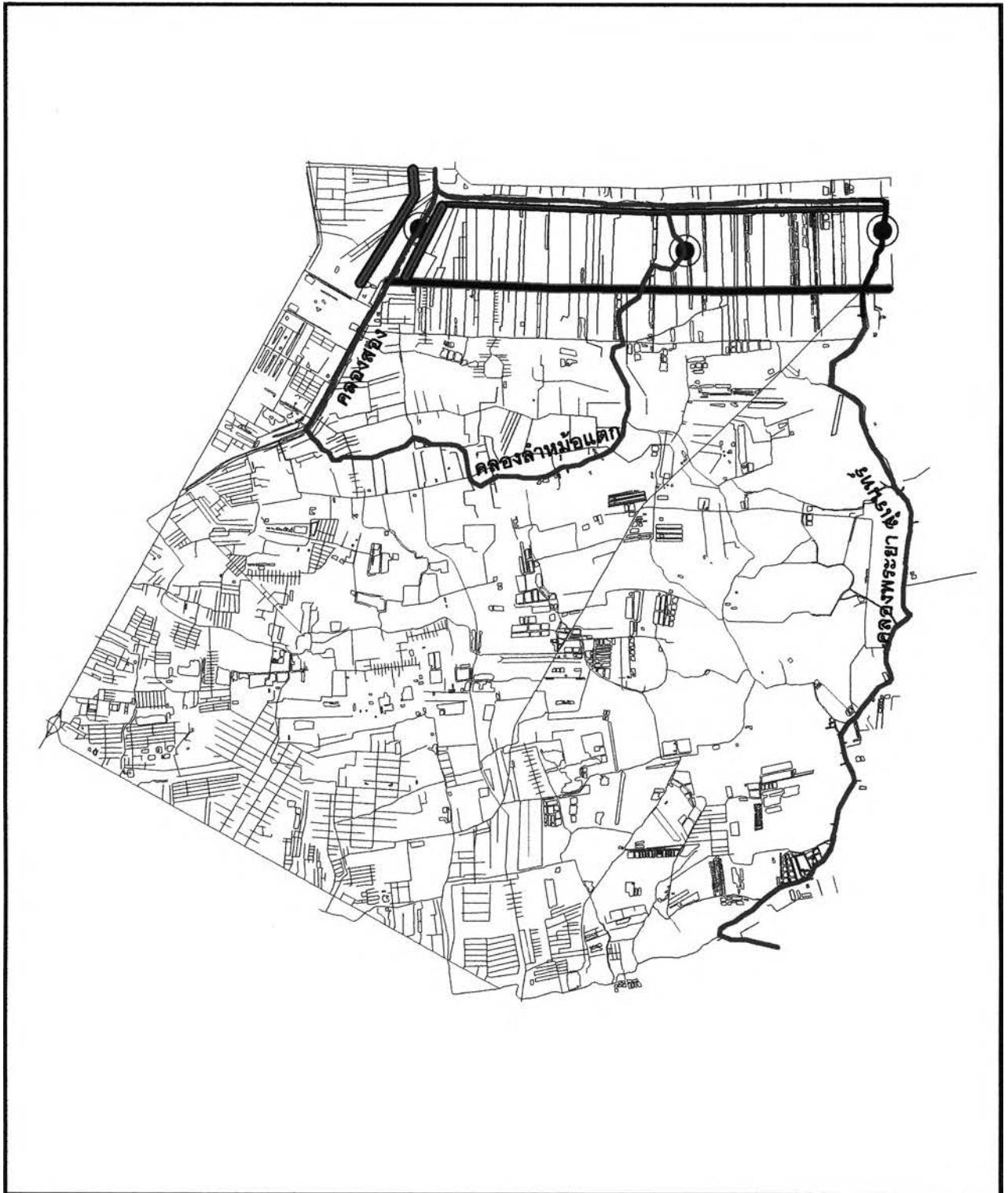
แจ้งวัฒนะ โดยเฉพาะบริเวณสี่แยกอนุสาวรีย์พิทักษ์รัฐธรรมนูญเป็นเส้นทางจราจรเข้าสู่กรุงเทพมหานครทางด้านทิศเหนือเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งแต่เดิมมีเพียงถนนพหลโยธินสายเดียว

3.2.2 ถนนสายใหม่

ถนนสายใหม่ เป็นถนนอีกสายหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของพื้นที่ศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ถนนสายใหม่เป็นถนนสายรองที่พัฒนาจากถนนท้องถิ่น มีที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของพื้นที่เขตสายใหม่ และทอดตัวยาวในแนวตะวันตก-ตะวันออก

ในอดีต ถนนสายใหม่มีสภาพเป็นถนนคันดินที่ตัดผ่านทุ่งนาขนานตามแนวยาวกับคลองหกวาและคลองหมอนสีลิบ มีขนาดช่องทางกว้าง 3 เมตร รถยนต์สามารถสัญจรผ่านได้เฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ต่อมาในช่วงปลายปี พ.ศ.2526 เกิดน้ำท่วมกรุงเทพมหานครอย่างหนัก โดยน้ำที่ไหลบ่ามาทางทิศเหนือส่วนหนึ่งผ่านเข้ามาทางคลองหกวา ทางเขตบางเขนจึงได้จัดทำโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมตามแนวพระราชดำริขึ้น โดยกำหนดให้ถนนสายใหม่เป็นแนวคันกันน้ำ และมีการก่อสร้างประตูระบายน้ำตามแนวถนนรวม 3 แห่ง คือ คลองสอง คลองหม้อแตก และคลองพระยาสุเรนทร์ (แผนที่ 3.3) โดยการก่อสร้างถนนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2527 สภาพของถนนที่ทำการจัดสร้างนี้ เป็นถนนราดยาง มีขนาด 2 ช่องจราจร ผิวคันทางกว้าง 6 เมตร ซึ่งส่งผลให้การสัญจรโดยรถยนต์สามารถเดินทางได้สะดวกมากขึ้นกว่าเดิม ในระยะเวลาต่อจากนั้นเรื่อยมาก็ยังไม่พบการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงใด ๆ เพิ่มเติม จนกระทั่งใน ปี พ.ศ.2537 มีการปรับปรุงขยายเขตทางของถนนสายใหม่ให้กว้างขึ้นจากเดิมและมีการปรับปรุงซ่อมแซมโดยทั่วไป

ในปลายปี พ.ศ.2539 ถนนสายใหม่ได้รับการปรับปรุงสภาพอีกครั้ง โดยขยายถนนให้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 4 ช่องจราจร คันทางกว้าง 14 เมตร พร้อมท่อระบายน้ำและทางเท้าสองฝั่งถนน รวมเป็นระยะทางทั้งสิ้น 6,670 เมตร และยังทำการปรับปรุงถนนสายใหม่ส่วนที่แยกขึ้นไปทางทิศเหนือ โดยเป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่เขตสายใหม่กับตำบลลูกุด อำเภอลำลูกกา จังหวัด

ผลกระทบจากการปรับปรุงถนนวิชรพลและถนนสายใหม่ต่อการพัฒนาทางกายภาพ
ในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร

<p>แผนที่ 3.3 แนวกันน้ำ</p> <p>ที่มา สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> แนวกันน้ำถาวร แนวกันน้ำชั่วคราว ประตูดระบายน้ำ 	<p> </p> <p>มาตราส่วน 1 : 120000</p>
--	---	--

ปทุมธานี ซึ่งปัจจุบันเป็นเส้นทางหลักที่สำคัญสายหนึ่งเข้าสู่กรุงเทพมหานคร โดยไม่ต้องเดินทางผ่านถนนพหลโยธินและถนนรามอินทราช่วงต้นบริเวณสี่แยกอนุสาวรีย์พิทักษ์รัฐธรรมนูญ

ในปัจจุบัน ถนนสายใหม่ มีเส้นทางเชื่อมต่อกับถนนสายอื่น ๆ ได้แก่ ถนนลำลูกกาทางทิศเหนือ, ถนนพหลโยธินทางทิศตะวันตก (โดยผ่านถนนเลียบคลองสองและถนนจันทบูร-บกษา) และถนนรัตนโกสินทร์สมโภช

3.3 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

เนื่องจากพื้นที่ในเขตนวนวัชรพลและถนนสายใหม่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมดั้งเดิมที่มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นย่านที่พักอาศัยเบาบางและมีการตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ การใช้ประโยชน์พื้นที่ยังไม่มีความหนาแน่นเท่าไรนัก การพิจารณาขอบเขตพื้นที่ศึกษาจึงอาศัยแนวเขตคลองธรรมชาติ ถนนและระยะการขยายตัวของชุมชนที่ตั้งอยู่ตามแนวถนนแต่ละเส้นทางเป็นสำคัญ คิดเป็นจำนวนพื้นที่ศึกษาตามเขตนวนวัชรพลและถนนสายใหม่เท่ากับ 28,000 ไร่ (โดยประมาณ) และมีขอบเขตพื้นที่ศึกษา ดังต่อไปนี้ (แผนที่ 3.4)

ทิศเหนือ

ใช้แนวคลองหกวาที่ทอดตัวยาวขนานกับถนนสายใหม่เป็นแนวกันพื้นที่ ซึ่งกันระหว่างพื้นที่เขตสายใหม่และอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี การขยายตัวของชุมชนในถนนสายใหม่มีลักษณะเรียงตัวเป็นแนวยาวจากถนนสายใหม่จนไปสิ้นสุดที่แนวคลองทั้งทางทิศเหนือและทิศใต้ของถนน โดยทิศเหนือไปสิ้นสุดที่คลองหกวาและทิศใต้ที่คลองหมอนสีลียบ

ทิศใต้

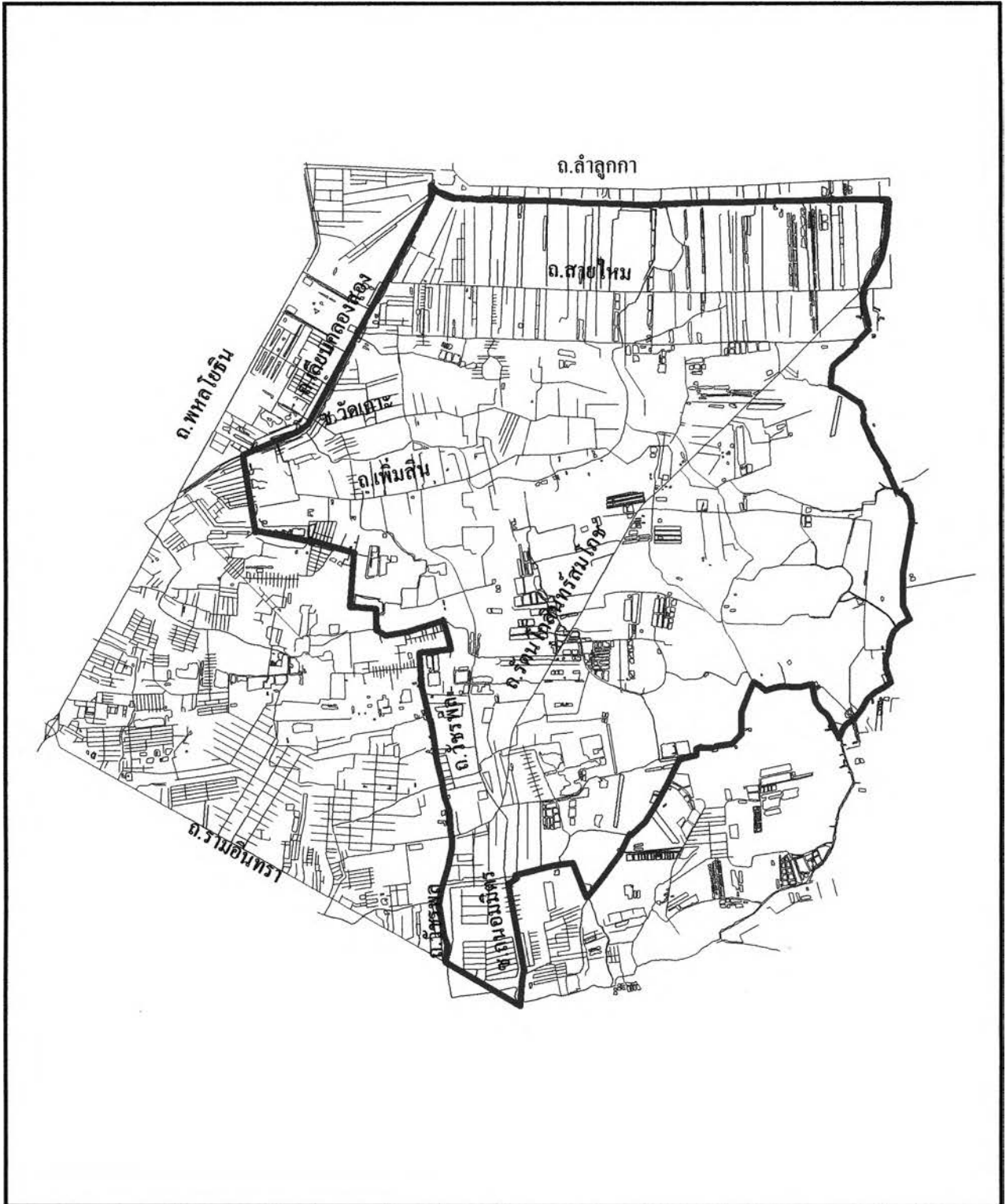
พิจารณาจากแนวสิ้นสุดการขยายตัวของชุมชนในถนนวัชรพล โดยเส้นทางของถนนวัชรพลจะสิ้นสุดที่ถนนรามอินทรา ในฝั่งเขตบางเขน ดังนั้นขอบเขตพื้นที่ทางทิศใต้จึงใช้แนวถนนรามอินทราเป็นเส้นแบ่งเขตกันระหว่างพื้นที่ถนนวัชรพลในเขตบางเขนและพื้นที่ฝั่งใต้ของถนนรามอินทรา ในเขตลาดพร้าว

ทิศตะวันตก

ขอบเขตพื้นที่ด้านตะวันตกมีแนวยาวตั้งแต่ทิศเหนือจนถึงทิศใต้ เริ่มตั้งแต่แนวคลองสองซึ่งบรรจบกับถนนสายใหม่ยาวเรื่อยมาผ่านซอยวัดเกาะจนกระทั่งถึงถนนเพิ่มสินและขนานตลอดแนวถนนเพิ่มสินมาบรรจบกับคลองลำผักชีเป็นแนวยาวเรื่อยมาถึงคลองหนองจอกและวกเข้ามาทางด้านตะวันออก เนื่องจากมีหมู่บ้านอนันต์สุขสันต์ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตของถนนสุขาภิบาล 1 เป็นแนวกัน จากนั้นจึงเป็นแนวยาวขนานกับคลองบัวเรื่อยมาทางทิศใต้จนจรดกับถนนรามอินทรา

ทิศตะวันออก

ขอบเขตพื้นที่ทางทิศตะวันออกเริ่มจากแนวคลองพระยาสุเรนทร์ที่ตัดกับถนนสายใหม่ยาวเรื่อยลงมาทางทิศใต้จนจรดกับแนวคลองท่าแร่และวกไปทางทิศตะวันตกตามแนวคลองชะล้างจนถึงซอยถนนอมมิตรและเป็นแนวยาวเรื่อยมาจนถึงถนนรามอินทรา

ผลกระทบจากการปรับปรุงถนนวิชรพลและถนนสายใหม่ต่อการพัฒนาทางกายภาพ
ในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร

<p>แผนที่ 3.4 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา</p> <p>ที่มา การศึกษาและการสำรวจภาคสนาม</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <p>— ขอบเขตพื้นที่ศึกษา</p>	<p>N</p> <p>มาตราส่วน 1 : 120000</p>
--	--	--

3.4 ลักษณะทางกายภาพ

3.4.1 สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่ตามแนวถนนวัชรพล ถนนรัตนโกสินทร์สมโภชและถนนสายใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของเขตบางเขนและเขตสายใหม่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.74 ของจำนวนพื้นที่เขตบางเขนและเขตสายใหม่รวมกัน ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มขนาดกว้างติดต่อกับพื้นที่ลุ่มในเขตมีนบุรีทางทิศตะวันออกเฉียงและพื้นที่ราบลุ่มในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีทางทิศเหนือ สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลาดชันเล็กน้อยจากด้านเหนือลงสู่ด้านใต้ ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1.5 เมตร โดยในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรม ในช่วงก่อนที่จะเริ่มมีการพัฒนาถนนสายรองทั้ง 3 สาย จะสามารถแบ่งแยกพื้นที่ศึกษาออกจากพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่เกษตรกรรมของเขตติดต่อดีอย่างชัดเจน โดยมีขอบเขตพื้นที่ดังนี้ ทิศเหนือมีคลองหกวกั้นระหว่างพื้นที่ศึกษากับอำเภอลำลูกกา ทิศตะวันออกเฉียง มีคลองพระยาสุเรนทร์กั้นระหว่างพื้นที่ศึกษากับเขตมีนบุรี ทิศตะวันตก มีคลองสอง คลองออกเกาะ คลองหนองจอกและคลองบัวกั้นระหว่างพื้นที่กับชุมชนเมืองเขตบางเขนและทิศใต้มีถนนรามอินทรากั้นระหว่างพื้นที่กับเขตลาดพร้าวในปัจจุบัน

ในอดีต ช่วงฤดูน้ำหลากระหว่างเดือนกันยายนถึงธันวาคม มักจะมีน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้างทางด้านเหนือและตะวันออกเฉียง ปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้สร้างคันกั้นน้ำชั่วคราวตามแนวคลองหกวก ให้เป็นคันกั้นน้ำด้านเหนือของกรุงเทพมหานคร

3.4.2 ดินและแหล่งน้ำ

1) ดิน จากรายงานการศึกษาของสำนักงานเกษตรเขตบางเขนพบว่าในบริเวณพื้นที่ศึกษาประกอบด้วยดิน 4 ชุด คือ

- ชุดดินหมายเลข 19 ดินชุดสมุทรปราการ (SM : SAMUT PRAKAN SERIES) อยู่ในบริเวณแขวงท่าแร่ บริเวณพื้นที่โดยรอบถนนวัชรพลช่วงต้น และทิศใต้บริเวณถนนรัตน-โกสินทร์สมโภช ลักษณะดินเป็นดินเหนียวสีเทาเข้ม เป็นดินเค็ม ดินชั้นบนลึก 20 ซม. ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

- ชุดดินหมายเลข 28 ดินชุดถนนรังสิต-องครักษ์ (REG : RANGSIT SERIES) เป็นดินที่อยู่ในบริเวณแขวงท่าแร่ แขวงออกเงิน แขวงคลองถนนและแขวงสายใหม่ ดินชั้นบนลึก 25-40 ซม. มีลักษณะเป็นดินเหนียวสีเทาเข้มถึงดำ

- ชุดดินหมายเลข 31 ดินชุดธัญบุรี (TAN : THANYABURI SERIES) อยู่ในบริเวณแขวงคลองถนนและแขวงสายใหม่ มีลักษณะเป็นดินเหนียว สีเทาเข้มถึงดำ การระบายน้ำเร็ว

- ชุดดินหมายเลข 35 ดินชุดคอนเมือง (DM : DONMUANG SERIES) เป็นดินที่อยู่ในบริเวณแขวงคลองถนนและแขวงสายไหม มีลักษณะเป็น ดินเหนียวถึงร่วนปนเหนียว สีเทาเข้ม สภาพพื้นที่ค่อนข้างเรียบ น้ำท่วมไม่ถึง การระบายน้ำเร็ว น้ำซึมผ่านได้ช้า ดินชั้นบนลึก 30 ซม.

ทางด้านความเหมาะสมของดิน ดินชุด 19, 28 และ 31 เหมาะสำหรับการปลูกข้าว ส่วนดินชุด 35 โดยทั่วไปใช้ปลูกข้าว นาหว่าน นาดำ บางแห่งใช้ปลูกผลไม้

2) แหล่งน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อการเพาะปลูกจะไม่มี นอกจากแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นแหล่งชลประทาน ได้แก่

- คลองหกวา อยู่ทางด้านเหนือของพื้นที่ มีพื้นที่ใช้น้ำเพื่อการเกษตร ได้แก่ แขวงสายไหม แขวงคลองถนน แขวงออเงินและแขวงท่าแร่
- คลองพระยาสุเรนทร์ อยู่ทางด้านทิศตะวันออก พื้นที่ใช้น้ำ ได้แก่ แขวงสายไหมบางส่วน แขวงออเงิน และแขวงท่าแร่
- คลองออเงิน-ท่าแร่ อยู่ในบริเวณตอนกลาง พื้นที่ใช้น้ำ คือ แขวงสายไหม แขวงออเงิน แขวงท่าแร่ และแขวงคลองถนน
- คลองสอง อยู่ทางทิศตะวันตก พื้นที่ใช้น้ำ คือ แขวงคลองถนนและแขวงสายไหมบางส่วน

นอกจากนี้ยังมีคลองที่ใช้ในการเกษตรอีก อยู่ในส่วนกลางของท้องที่เขตบางเขน เช่น คลองหนองจอก คลองหมอนสีเสิบ คลองลำหม้อแตก คลองหลุมไผ่ และคลองต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในเขตบางเขนแต่อยู่ในความรับผิดชอบของโครงการชลประทานถนนรังสิต-นครนายกได้

3.4.3 โครงสร้างชุมชน

การตั้งถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่เกษตรกรรมทางทิศเหนือของกรุงเทพมหานครนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับพื้นที่เกษตรกรรมในแถบที่ราบภาคกลางโดยทั่วไป กล่าวคือ เป็นการตั้งถิ่นฐานตามความยาวของริมฝั่งแม่น้ำลำคลองเพื่อใช้ประโยชน์จากน้ำในการอุปโภค บริโภค และการคมนาคม โดยเป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่ชัดเจนตามแนวลำคลองที่สำคัญ ได้แก่ คลองพระยาสุเรนทร์ คลองหกวา คลองสอง และคลองหมอนสีเสิบ นอกจากนี้ยังมีคลองสายเล็ก ๆ อีกมากมายที่เชื่อมโยงกันเป็นโครงข่ายทั่วทั้งพื้นที่ ซึ่งการตั้งถิ่นฐานเช่นนี้เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นในอดีตและยังปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ผนวกกับเมื่อมีการพัฒนารูปแบบการคมนาคมทางบก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาถนนสายหลักและสายรอง ซึ่งการพัฒนาถนนสายรองนอกจากจะเป็นการทำหน้าที่ถ่ายเทปริมาณการจราจรจากถนนสายหลักแล้ว ยังทำให้เกิดชุมชนรวมตัวกันอยู่อย่างหนาแน่นในรูปแบบของโครงการที่พักอาศัยขนาดต่าง ๆ อาคาร

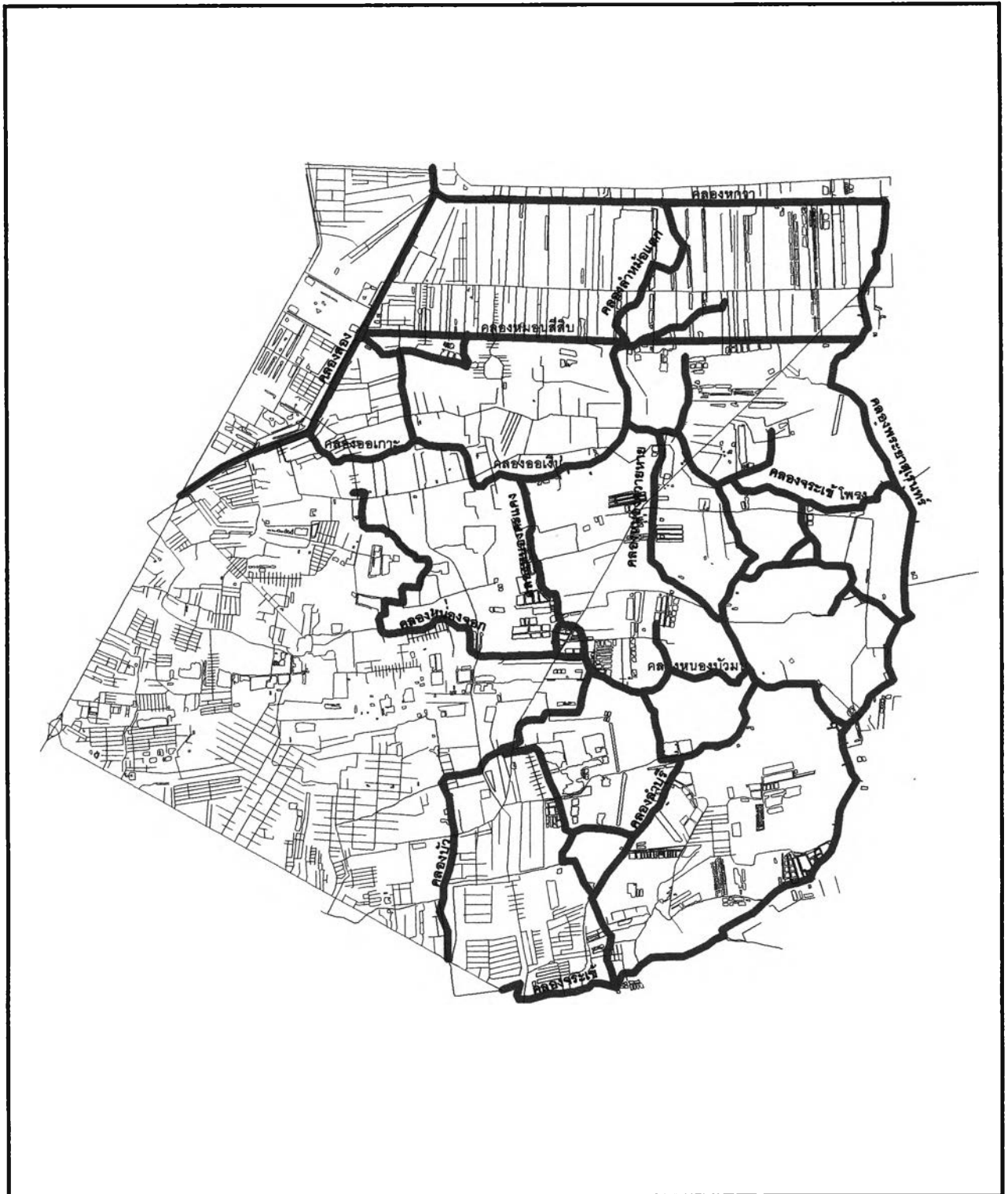
พาณิชย์ตามแนวสายสองฟากถนนและชอย อีกทั้งบางช่วงของถนนยังมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยประเภทบ้านจัดสรรต่อเนื่องลึกเข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรมด้านใน โดยถนนวัชรพล ถนนรัตนโกสินทร์สมโภช และถนนสายใหม่ เป็นแนวแกนรองของถนนสายหลัก ที่รวมความหนาแน่นของประชากร กิจกรรม อาคาร และสิ่งก่อสร้าง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าโครงสร้างของชุมชนในเขตอิทธิพลของถนนวัชรพล ถนนสายใหม่ และถนนรัตนโกสินทร์สมโภช มีโครงสร้างที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติโดยมีการพัฒนาในรูปแบบแนวยาวตามเส้นทางคมนาคม (Ribbon Development) จึงทำให้ลักษณะรูปร่างของชุมชน (Urban Form) ทอดตัวตามโครงของชุมชน (Urban Frame) ทั้งในแนวเหนือใต้ และแนวตะวันออก-ตะวันตก โดยในแนวเหนือใต้ จะมีชุมชนเกาะตัวตามแนวถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ถนนวัชรพล แนวลำคลองพระยาสุเรนทร์ และคลองสอง แนวตะวันออก-ตะวันตก ได้แก่ ชุมชนตามแนวถนนสายใหม่ คลองหกวา คลองหมอนสีลืบ ถนนเพิ่มสิน และชอยวัดเกาะ มีศูนย์กลางชุมชน (Urban Center) อันเป็นที่รวมกิจกรรมหลายประเภท อยู่เพียงไม่กี่แห่ง ได้แก่ บริเวณตลาดวงศกร ห้างสรรพสินค้าสยามจัสโก้ สาขาวัชรพล เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้ว กิจกรรมหลักๆ มักรวมอยู่ทางด้านแนวถนนพหลโยธินและถนนรามอินทรา อันเป็นแนวแกนหลักของพื้นที่มากกว่า โดยเฉพาะบริเวณตลาดสะพานใหม่ ที่มีขนาดใหญ่กว่าตลาดวงศกรหลายเท่าตัวและมีปริมาณสินค้ามากและราคาถูกกว่าเนื่องจากเป็นตลาดขายสินค้าส่ง นอกจากนั้นแล้วก็ยังมีแหล่งบริการอื่นๆ เช่น ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน สาขาสะพานใหม่ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขารามอินทรา เป็นต้น

3.4.3 โครงสร้างพื้นฐาน

1) ระบบสาธารณูปโภค

1.1) การคมนาคมขนส่ง

- *เส้นทางคมนาคม* ปัจจุบันการคมนาคมที่สำคัญของพื้นที่ ได้แก่ การคมนาคมทางบก คือ ถนน แต่ในอดีตเส้นทางน้ำมีความสำคัญมากกว่าและเป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งถิ่นฐานและการเจริญเติบโตของชุมชน โดยจะเห็นได้จากจำนวนของคลองที่มีอยู่มากมายทั้งคลองขนาดเล็กและขนาดใหญ่กระจายอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ (แผนที่ 3.5) โดยคลองที่มีความสำคัญต่อการสัญจรทางน้ำ ได้แก่ คลองหกวาทางด้านทิศเหนือ และคลองพระยาสุเรนทร์ทางทิศตะวันออก ซึ่งคลองทั้งสองเป็นคลองขนาดใหญ่ที่มีมาแต่ในอดีตและมีเส้นทางเชื่อมต่อกับคลองสำคัญอื่นๆ ภายนอกพื้นที่ ในปัจจุบันบทบาทของเส้นทางคมนาคมทางน้ำลดลงไปมาก หลังจากที่มีการตัดถนนเพื่อเชื่อมโยงกับโครงข่ายการคมนาคมสายหลักมากขึ้น จึงทำให้บทบาทของการคมนาคมทางบกเข้ามาแทนที่การคมนาคมทางน้ำอย่างรวดเร็วตามสภาพการพัฒนาโครงข่ายคมนาคม

ผลกระทบจากการปรับปรุงถนนวิชรพลและถนนสายใหม่ต่อการพัฒนาทางกายภาพ
ในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร

<p>แผนที่ 3.5 คลองที่สำคัญในพื้นที่ศึกษา</p>	<p>สัญลักษณ์</p>	
<p>ที่มา กรมแผนที่ทหาร</p>	 <p>คลองที่สำคัญ</p>	<p>มาตราส่วน 1 : 120000</p>

ถนนที่มีความสำคัญต่อพื้นที่มีอยู่ 3 สาย ได้แก่ ถนนวัชรพล ถนนสายไหม และถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ซึ่งจัดเป็นประเภทถนนสายรอง ทำหน้าที่หลักคือใช้สัญจรภายในพื้นที่ และช่วยระบายปริมาณรถจากถนนสายหลักสายหนึ่งไปยังอีกสายหนึ่ง ถนนทั้ง 3 สายนี้ มีความสำคัญต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานมาก เพราะหลังจากที่มีการพัฒนาโครงข่ายถนนทั้ง 3 สายนี้ขึ้นมา ทำให้มีชุมชนต่าง ๆ พัฒนาเพิ่มตามมามากมาย การพัฒนาถนนสายรองนี้นับได้ว่าเป็นการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองให้เป็นชุมชนพักอาศัยใหม่อย่างเห็นได้ชัด นอกจากนั้นแล้ว ระหว่างถนนแต่ละสายยังมีถนนซอยที่สำคัญอีก 3 สาย ได้แก่ ถนนเพิ่มสิน ซอยวัดเกาะ ซอยพระร่วงประสิทธิ์

- รูปแบบการเดินทาง พื้นที่ในเขตอิทธิพลของถนนวัชรพลและถนนสายไหม มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นย่านที่พักอาศัยชานเมืองและพื้นที่เกษตรกรรม จากตารางที่ 3.2 เป็นการสำรวจแหล่งงานของผู้พักอาศัยในพื้นที่ศึกษา โดยผู้อาศัยจำนวนร้อยละ 28.06 มีแหล่งงานอยู่ในพื้นที่อื่น ๆ แต่ร้อยละ 53.89 มีแหล่งงานอยู่ในเขตบางเขนและเขตสายไหม ดังนั้นจึงเกิดกลุ่มที่มีรูปแบบการเดินทางในระยะทางที่ต่างกัน แต่มีรูปแบบการเดินทางจากที่พักอาศัยไปสู่แหล่งงานในตอนเช้า และแหล่งงานสู่ที่พักอาศัยในตอนเย็นเหมือนกัน จึงทำให้มีปริมาณการจราจรหนาแน่นและคับคั่งในบริเวณจุดเชื่อมต่อระหว่างถนนสายรองและถนนสายหลักในช่วงเวลา 6.00 – 8.00 น. และ 16.00 – 19.00 น. โดยในช่วงเช้าจะมีประชากรจำนวนมากทั้งที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่และประชากรจากภายนอกพื้นที่ที่ใช้ถนนในพื้นที่เป็นเส้นทางลัดเดินทางออกจากพื้นที่หรือเดินทางผ่านในพื้นที่ออกมายังถนนสายหลักทั้ง 3 สาย ได้แก่ ถนนพหลโยธิน ถนนรามอินทรา และถนนลำลูกกา และในช่วงเย็นก็เช่นเดียวกัน ประชากรกลุ่มดังกล่าวจะใช้เส้นทางเดินทางกลับเข้าสู่พื้นที่อีกครั้ง ลักษณะการเดินทางเช่นนี้ ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรที่วิกฤตต่อพื้นที่เป็นอย่างมาก

ตารางที่ 3.2 ร้อยละสถานที่ตั้งแหล่งงานของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา (n = 360)

แหล่งทำงาน	ถนนวัชรพล	ถนนสายไหม	ถนนรัตนโกสินทร์	รวม
ไม่ทำงาน	7.5	36.67	10.00	18.06
เขตบางเขนและสายไหม	62.5	40.83	58.33	53.89
พื้นที่อื่น ๆ	30	22.50	31.67	28.06

ที่มา : จากการศึกษา

- เส้นทางรถประจำทาง เนื่องจากถนนวัชรพล ถนนสายไหม และถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ซึ่งเป็นถนนแกนที่สำคัญของพื้นที่นั้น มีบทบาทเพียงการเป็นถนนสายรองในพื้นที่ จึงทำให้มีเฉพาะรถประจำทางประเภทรถมินิบัส (สีแดง) ,รถเมล์เล็กและรถสองแถวขนาด 4 ล้อและขนาด 6 ล้อของบริษัทเอกชนเท่านั้นที่ให้บริการผู้สัญจรในพื้นที่ออกสู่พื้นที่ภายนอก ดังนี้

รถมินิบัส สาย 1060-1 กม.4 (ตลาดปิ่นทอง) - หอนงใหญ่
 รถเมล์เล็ก สาย ตลาดยิ่งเจริญ - อำเภอคำลูกกา
 สาย 1009 สะพานใหม่ - วัดเกาะ - สายไหม
 รถสองแถว สาย 1009 กม.4 - วัดหอนงใหญ่
 สาย รามอินทรา - วัชรพล - เพิ่มสิน

1.2) ไฟฟ้า

มีการให้บริการไฟฟ้าโดยการไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) ผ่านทั่วถึงในทุกพื้นที่ถนน วัชรพล ถนนสายไหม และถนนรัตนโกสินทร์สมโภช รวมถึงซอยและแนวลำคลอง ซึ่งรับผิดชอบโดย สำนักงานการไฟฟ้านครหลวงเขตนนทบุรี ถ.ติวานนท์ จ.นนทบุรี โดยการบริการไฟฟ้าในเขตพื้นที่บางเขนและสายไหม สามารถให้บริการผ่านสถานีไฟฟ้าย่อยทั้ง 3 แห่ง คือ สถานีไฟฟ้าย่อยบางเขน (2x6 MVA) สถานีไฟฟ้าย่อยลาดปลาเค้า (1x6 MVA) ตั้งอยู่บนถนนรามอินทรา และสถานีไฟฟ้าย่อย สะพานใหม่ (2x6 MVA) ตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธิน

1.3) การใช้น้ำ

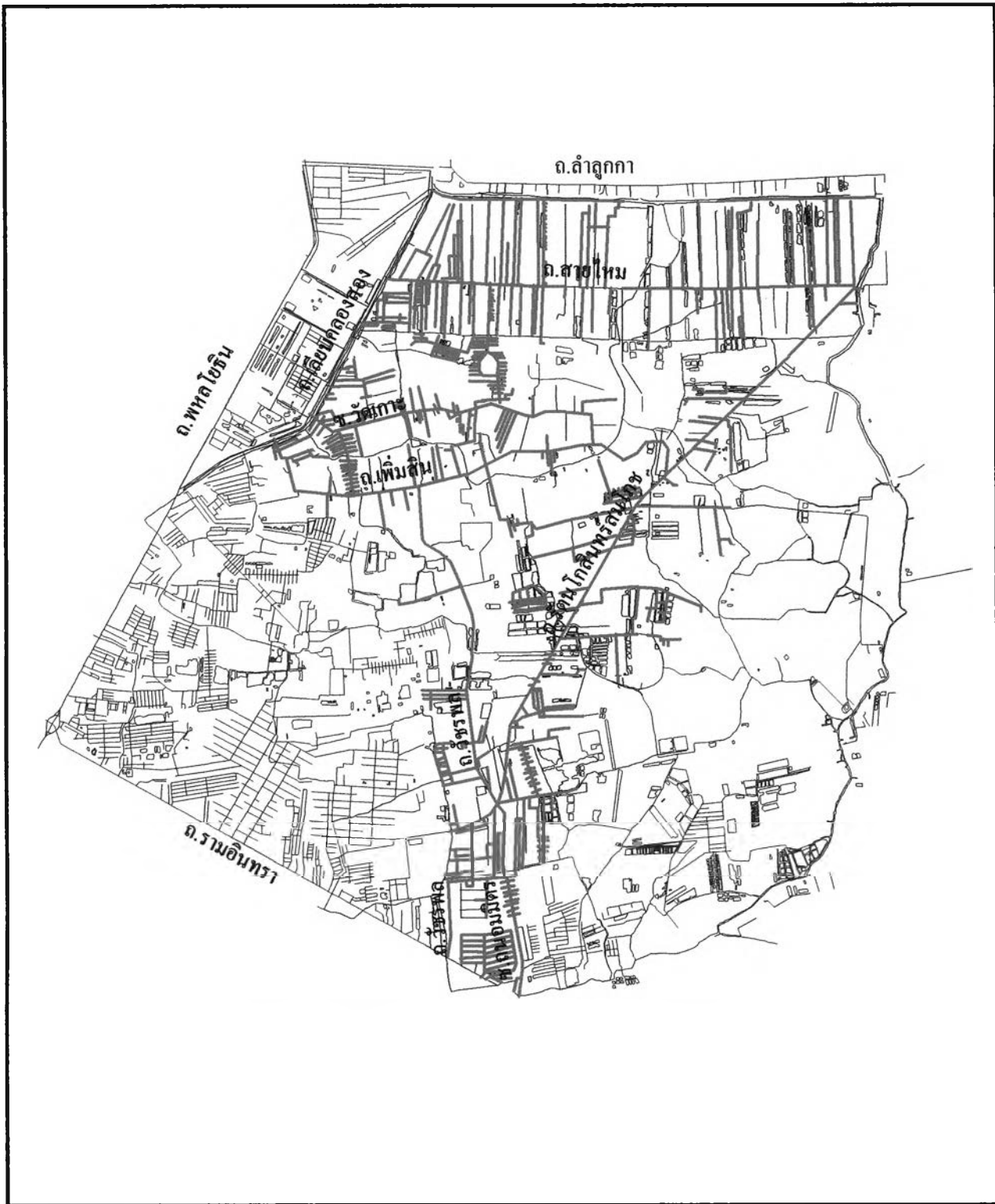
จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในพื้นที่ศึกษาใช้น้ำจาก 3 แหล่งใหญ่คือ น้ำประปา น้ำบาดาล และน้ำจากคลองสาธารณะ ดังนี้

- **การใช้น้ำประปา** พื้นที่ในแนวถนนวัชรพล ถนนสายไหมและถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ของเขตบางเขน เป็นพื้นที่ที่อยู่ในการให้บริการของการประปานครหลวงเขตส่วนกลาง มีสำนักงานการประปาเขตบางเขน เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดูแล จากข้อมูลการให้บริการน้ำประปาในเขตบางเขน ของการประปานครหลวง พบว่า ใน ปี พ.ศ.2536 มีผู้ได้รับบริการประปานครหลวงในเขตบางเขน จำนวน 69,599 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.6 ของจำนวนบ้านในเขตบางเขน (รวมเขตสายไหม) และคิดเป็นปริมาณการใช้น้ำประปาประมาณ 4.3 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และในปัจจุบันการประปานครหลวง ยังไม่สามารถให้บริการน้ำประปาได้ทั่วทั้งพื้นที่ (แผนที่ 3.6) โดยในปี พ.ศ. 2538 บริเวณที่มีการให้บริการน้ำประปา คือทางด้านตะวันตกของถนนพหลโยธินและด้านเหนือของถนนรามอินทราเข้ามา ประมาณ 2-3 กม. นอกจากบริเวณดังกล่าวนี้แล้วยังไม่มีการให้บริการน้ำประปา โดยผู้อยู่อาศัยนอกพื้นที่การให้บริการจะใช้บริการจากการผลิตน้ำบาดาลภายในแต่ละหมู่บ้าน แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 การประปานครหลวงดำเนินโครงการ 4 วางท่อประปาขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 300 มม. ตามแนวถนนรัตนโกสินทร์สมโภช และในปัจจุบันมีการขยายพื้นที่การให้บริการเพิ่มเติมในเขตชุมชนที่ตั้งอยู่ริมถนน ส่วนพื้นที่ด้านในเข้าไปยังไม่สามารถให้บริการได้ทั่วถึง

- **การใช้น้ำบาดาล** เนื่องจากให้บริการประปาของการประปานครหลวงยังให้บริการไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครส่วนหนึ่งยังคงใช้น้ำจากบ่อบาดาล แต่การ

ใช้น้ำบาดาลของเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากมาตรการป้องกันและแก้ไข วิกฤตการณ์น้ำบาดาลและแผ่นดินทรุด ประกอบกับการขยายพื้นที่การให้บริการของการประปานครหลวง โดยพบว่าการใช้น้ำบาดาลของเอกชนในปี พ.ศ.2533 เป็นปริมาณ 512,022 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และลดลงเหลือ 229,789 และ 117,580 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ในปี พ.ศ. 2534 และ 2535 ตามลำดับ (วีรามณรงค์ และ สมคิด บัวเพ็ง) สำหรับการใช้น้ำบาดาลในพื้นที่เขตบางเขน พบว่า ในปี พ.ศ.2533 มีปริมาณการใช้น้ำบาดาล 117,493 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งปริมาณการใช้น้ำบาดาลของพื้นที่เขตบางเขน ในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกับแนวโน้มโดยรวมของกรุงเทพมหานคร

- การใช้น้ำจากคลองสาธารณะและแหล่งน้ำสาธารณะ บริเวณพื้นที่ศึกษาประกอบด้วยคลองจำนวนหลายสาย ซึ่งในอดีตคลองเป็นแหล่งน้ำหลักของประชาชนในพื้นที่ ในการอุปโภค บริโภค เกษตรกรรม และเป็นเส้นทางสัญจร ต่อมาเมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งชุมชนพักอาศัย หมู่บ้านจัดสรรที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ มีการระบายน้ำทิ้งจากชุมชนลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง ทำให้น้ำมีคุณภาพต่ำลงเกินกว่าสมดุลของแหล่งน้ำจะบำบัดน้ำเสียได้ตามธรรมชาติ น้ำในคลองบางแห่งไม่สามารถนำมาอุปโภค บริโภคได้ บางแห่งเกิดกลิ่นเหม็นเน่า ปริมาณการใช้น้ำจากคลองสาธารณะและแหล่งน้ำสาธารณะยังไม่ทราบแน่ชัด แต่ก็มีแนวโน้มที่จะลดลงเนื่องจากการเน่าเสียของน้ำ การเพิ่มพื้นที่การให้บริการของการประปานครหลวงและการสูบน้ำที่ผลิตขายในท้องตลาด อย่างไรก็ตามการใช้น้ำจากคลองสาธารณะและแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อการอุปโภค บริโภคยังมีอยู่ในหลายพื้นที่ เช่น คลองพระยาสุเรนทร์ บางช่วงของคลองสอง และบางพื้นที่ในแขวงออเงินและแขวงท่าแร่ ซึ่งยังไม่มีทั้งน้ำบาดาลและน้ำประปา ทำให้ต้องใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติอยู่

ผลกระทบจากการปรับปรุงถนนวิชรพลและถนนสายใหม่ต่อการพัฒนาทางกายภาพ
ในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร

<p>แผนที่ 3.6 เส้นทางท่อประปา ที่มา ส่วนสำรวจท่อรั่วและแผนที่ กองบำรุงรักษา สำนักงานประปาเขตบางเขน</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <p>— ท่อประปา</p>	<p>N</p> <p>มาตราส่วน 1 : 120000</p>
--	------------------------------------	--

1.4) โทรศัพท์

การให้บริการโทรศัพท์ที่อยู่ในเขตการให้บริการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) โดยมีชุมชนโทรศัพท์วัดพระศรีมหาธาตุ ถนนแจ้งวัฒนะเป็นผู้รับผิดชอบในการให้บริการ ในปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์ในแขวงทั้ง 5 แขวง ของเขตบางเขนและเขตสายไหมจำนวน 42,655 หมายเลข แยกประเภทผู้ใช้โทรศัพท์ ดังนี้

ตารางที่ 3.3 ร้อยละผู้ใช้โทรศัพท์เขตบางเขนและสายไหม ปี พ.ศ.2539

ประเภทผู้ใช้โทรศัพท์	ร้อยละ
เอกชน	78.71
ธุรกิจ	11.79
ราชการ	4.83
สาธารณะ	1.25
ทศท.	1.11
ผู้สาขา	1.74
FONE POINT	0.57

ที่มา : องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

การกระจายตัวการให้บริการโทรศัพท์ในเขตบางเขนและสายไหมโดยส่วนใหญ่แล้ว จะอยู่ในบริเวณชุมชนที่มีความหนาแน่นปานกลางและหนาแน่นสูง และชุมชนที่ตั้งอยู่ตามแนวถนนสายหลักและสายรองโดยให้บริการเป็นรูปแบบของเอกชน ยังขาดการให้บริการโทรศัพท์แบบตู้สาขาหรือโทรศัพท์สาธารณะตามชุมชนใหม่ โดยเฉพาะในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ศึกษานี้ ส่วนในพื้นที่ที่อยู่ไกลออกไปจากแนวถนนโดยเฉพาะบริเวณชุมชนเกษตรกรรมดั้งเดิม การให้บริการยังเข้าไปไม่ถึง การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างยากลำบาก แต่ถึงอย่างไรก็ตามในอนาคตองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยและบริษัทเทเลคอมเอเชีย จำกัด มีแผนการขยายหมายเลขโทรศัพท์ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้โทรศัพท์ในเขตกรุงเทพมหานครต่อไป

1.5) การระบายน้ำและบำบัดน้ำเสีย

- การระบายน้ำตามธรรมชาติ ในพื้นที่ศึกษา เป็นการระบายน้ำรวมของพื้นที่ทั้งหมดเป็นระบบหลัก โดยคลองที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นทางระบายน้ำ ได้แก่ คลองสอง คลองหกวา คลองพระยาสุเรนทร์ ซึ่งปัจจุบันใช้ระบายน้ำและเป็นเส้นทางคมนาคมได้ดี สำหรับคลองย่อย ๆ ส่วนใหญ่ไม่

สามารถใช้ประโยชน์ได้เนื่องจากมีความตื่นเงินและมีวิชาชีพจำนวนมาก ส่วนพื้นที่ราบลุ่มและบึงในบริเวณแขวงท่าแร่, ออเงิน และสายไหม มีสัดส่วนลดลงมากเนื่องจากการถูกพัฒนาให้เป็นถนนและหมู่บ้านจัดสรร

- การระบายน้ำของชุมชน การระบายน้ำส่วนใหญ่จะระบายสู่ท่อระบายน้ำและลงสู่คลอง ส่วนในพื้นที่ที่ตั้งอยู่ไกลจากถนนที่ยังเป็นชุมชนชนบท การระบายน้ำจะลงสู่แม่น้ำลำคลองโดยตรง น้ำจากท่อระบายน้ำส่วนใหญ่จะไม่ผ่านระบบบำบัดน้ำเสีย ทำให้คลองมีสภาพค่อนข้างตื้นเขินในหลายแห่งไม่สามารถใช้ระบายน้ำได้เพราะมีวัชพืชขึ้นหนาแน่น

2) แหล่งสาธารณูปการ

2.1) สถานศึกษา

พื้นที่ในบริเวณถนนวัชรพล ถนนสายไหม และถนนรัตนโกสินทร์สมโภช มีสถานศึกษาดังอยู่จำนวน 15 แห่ง ในจำนวนสถานศึกษาทั้งหมดของเขตสายไหมและเขตบางเขนจำนวนทั้งสิ้น 41 แห่ง ซึ่งมีทั้งสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นจำนวน 10 แห่ง และสังกัดเอกชนจำนวน 5 แห่ง (แผนที่ 3.7) สถานศึกษาเหล่านี้อยู่ตั้งแต่ระดับอนุบาลและประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมปลายอันได้แก่

ถนนวัชรพล แขวงท่าแร่และแขวงคลองถนน เขตบางเขน มี 3 แห่ง คือ

1. โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช
2. โรงเรียนวัดศิริพงษ์
3. โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 75

ถนนรัตนโกสินทร์สมโภช แขวงท่าแร่และแขวงออเงิน มี 4 แห่ง คือ

1. โรงเรียนบ้านบัวมน
2. โรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์
3. โรงเรียนวัดหนองใหญ่
4. โรงเรียนเลิศอุบลอนุบาล

ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม มี 4 แห่ง คือ

1. โรงเรียนสายไหม (ทัศนารมย์อนุสรณ์)
2. โรงเรียนประชานุกูล
3. โรงเรียนอนุบาลแก้วแสน
4. โรงเรียนวรนาถวิทยา

ถนนเพิ่มสิน มี 3 แห่ง ได้แก่

- แขวงออเงิน เขตสายไหม มี 1 แห่ง คือ

1. โรงเรียนออเงิน (อ่อนเหม – อนุสรณ์)

- แขวงคลองถนน เขตบางเขน มี 2 แห่ง คือ

1. โรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา
2. โรงเรียนระเียบศึกษา

ซอยวัดเกาะ แขวงคลองถนน เขตบางเขน มี 1 แห่ง คือ

1. โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม

นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา และบางส่วนเป็นนักเรียนจากพื้นที่ใกล้เคียง เช่น บริเวณถนนรามอินทรา กม.8

2.2) ศาสนสถาน

วัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ศึกษามีอยู่ทั้งสิ้น 6 แห่ง จากจำนวนวัดของเขตบางเขนและเขตสายไหมรวมกันซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 12 แห่ง แต่เดิมพื้นที่บริเวณนี้เป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชากรนิยมการประกอบกิจกรรมทางศาสนา วัดจึงมีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของชุมชน จึงทำให้มีวัดอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก การกระจายตัวของวัดจึงมีอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้าน แต่ละแขวง ดังต่อไปนี้ (แผนที่ 3.7)

1. วัดเจริญธรรมาราม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของแขวงสายไหม เขตสายไหม
2. วัดหนองใหญ่ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของถนนรัตนโกสินทร์สมโภช แขวงออเงิน เขตสายไหม
3. วัดพระร่วงประดิษฐ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของถนนรัตนโกสินทร์สมโภช แขวงออเงิน เขตสายไหม
4. วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิตร ตั้งอยู่ทางทิศใต้ บริเวณถนนวัชรพล แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน
5. วัดเกาะสุวรรณาราม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก แขวงคลองถนน เขตบางเขน
6. วัดอยู่ดีบารุธรรม (ออเงิน) ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ถ.เพิ่มสิน แขวงออเงิน เขตสายไหม

2.3) สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข

เขตบางเขนและเขตสายไหมมีสถานพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุข จำนวน 10 แห่ง โดยจะกระจายตัวอยู่บริเวณถนนพหลโยธินและถนนรามอินทราเป็นส่วนใหญ่ เช่น โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช ศูนย์แม่และเด็ก โรงพยาบาลเซ็นทรัลเจเนอรัล เป็นต้น ส่วนในบริเวณพื้นที่ศึกษา มีเพียงศูนย์บริการสาธารณสุข 2 แห่ง ได้แก่ (แผนที่ 3.7)

1. ศูนย์บริการสาธารณสุข 61 ตั้งอยู่ทางทิศเหนือถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม

2. ศูนย์บริการสาธารณสุข 24 ตั้งอยู่บนถนนรัตนโกสินทร์สมโภช แขวงออเงิน เขตสายไหม

การให้บริการของศูนย์สาธารณสุขทั้ง 2 แห่งนั้น เป็นการให้บริการแก่ประชากรในระดับแขวง จะเห็นได้ว่าในแขวงท่าแร่และแขวงคลองถนน เขตบางเขน ไม่มีศูนย์สาธารณสุขตั้งอยู่เลย จึงทำให้ประชากรในพื้นที่ต้องใช้บริการจากโรงพยาบาลในระดับเขตแทน

2.4) สถานีตำรวจและดับเพลิง

พื้นที่ศึกษา ซึ่งตั้งอยู่ในเขตบางเขนและเขตสายไหมอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจ 4 แห่ง คือ สถานีตำรวจนครบาลบางเขน ตั้งอยู่ในแขวงอนุสาวรีย์ สถานีตำรวจนครบาลสายไหม ตั้งอยู่ในเขตสายไหม ส่วนอีก 2 แห่งนั้น คือ สถานีตำรวจนครบาลคอนเมือง ตั้งอยู่ในเขตคอนเมือง และสถานีตำรวจนครบาลคันนายาวตั้งอยู่ในเขตคันนายาว ซึ่งอยู่นอกเขตบางเขน แต่มีขอบเขตความรับผิดชอบพื้นที่บางส่วนในเขตบางเขน ส่วนสถานีดับเพลิงภายในพื้นที่เขตสายไหมไม่มีเพียงในเขตบางเขน 1 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณแขวงอนุสาวรีย์ ใกล้สำนักงานเขตบางเขน

2.5) ตลาดสด

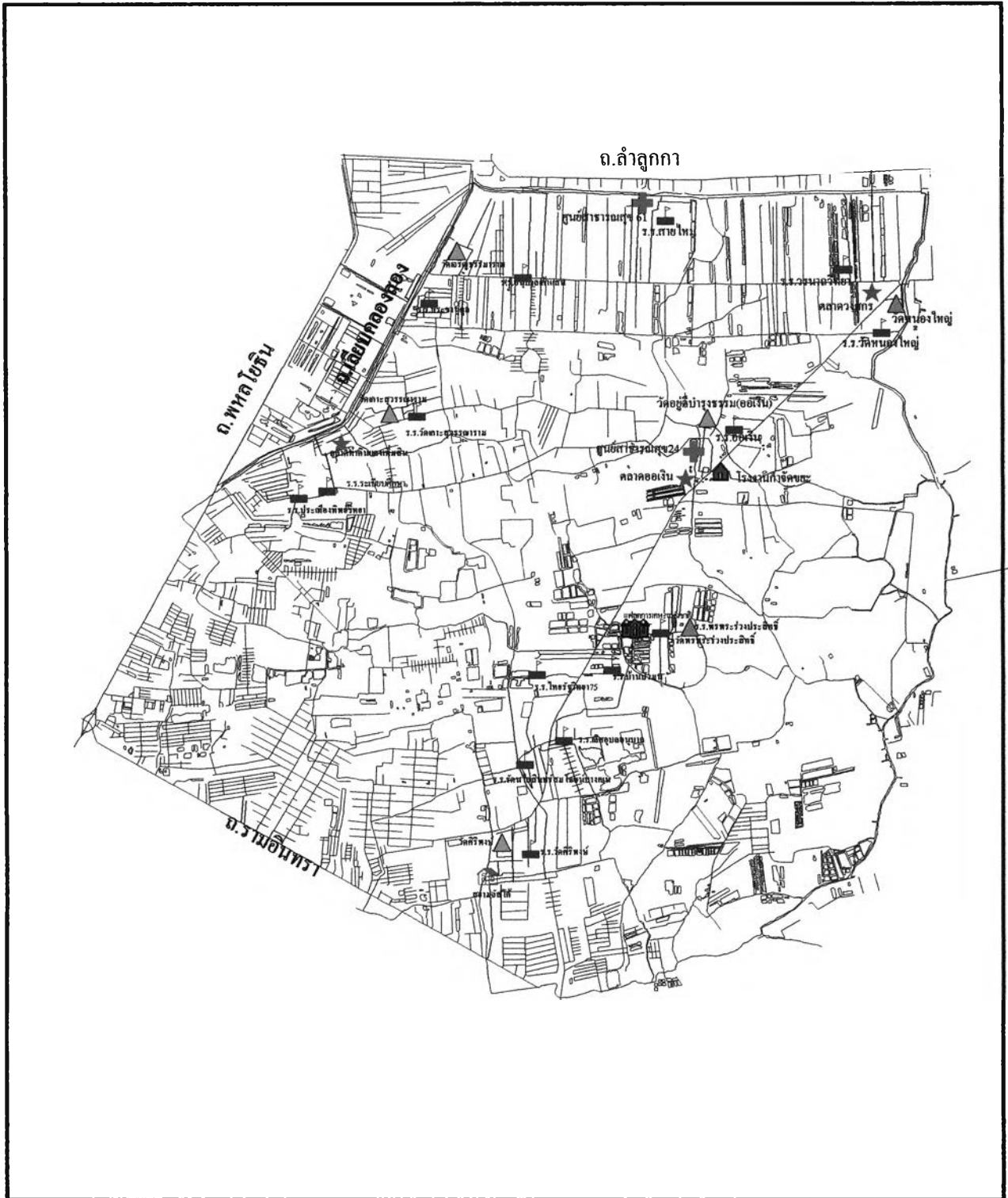
ตลาดสดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ศึกษาในปัจจุบันมีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ (แผนที่ 3.7)

- ตลาดท่าดินแดง-เพิ่มสิน ตั้งอยู่ในแขวงคลองถนน เขตสายไหม มีขนาดตลาดเป็นตลาดขนาดกลาง มีจำนวนแผงประมาณ 50 แผง และเป็นตลาดเก่าแก่ที่มีอยู่คู่กับชุมชนวัดเกาะมาช้านาน มีขอบเขตการให้บริการคือ ชุมชนในบริเวณช่วงคันถนนเพิ่มสิน, ซอยวัดเกาะ และชุมชนในถนนวัชรพลช่วงปลาย

- ตลาดควงศกร ตั้งอยู่ในแขวงสายไหม เขตสายไหม เป็นตลาดขนาดใหญ่และเป็นตลาดค้าส่งและค้าปลีกสินค้าเกษตรบางประเภทที่นำเข้ามาจากจังหวัดปทุมธานี นครนายก ทางถนนลำลูกกาที่เชื่อมต่อกับถนนสายไหม มีจำนวนแผงโดยประมาณ 120 แผง จะให้บริการแก่ชุมชนที่ตั้งอยู่ตามแนวถนนสายไหม ถนนรัตนโกสินทร์สมโภชและถนนวัชรพลตามลำดับ

- ตลาดออเงิน ตั้งอยู่ในแขวงออเงิน เขตสายไหม เป็นตลาดขนาดเล็ก มีจำนวนแผงเท่ากับ 30 แผง การให้บริการจะอยู่ในรัศมีของหมู่บ้านจักรวรรดิและชุมชนที่อยู่บริเวณตอนกลางของถนนรัตนโกสินทร์สมโภช

นอกจากนี้แล้ว ในพื้นที่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ที่กล่าวมาในข้างต้นและในกลุ่มของชุมชนในพื้นที่ศึกษาก็ยังมีการใช้บริการจากตลาดขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่บริเวณถนนรามอินทราและถนนพหลโยธิน เช่น ตลาดสะพานใหม่หรือยิ่งเจริญ ตลาดบึงทอง กม.4 ตลาดศูนย์การค้ารามอินทรา และซูเปอร์มาร์เก็ตของห้างสรรพสินค้าโรบินสัน สาขาวัชรพล เป็นต้น

ผลกระทบจากการปรับปรุงถนนวิฑรพลและถนนสายใหม่ต่อการพัฒนาทางกายภาพ
ในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร

<p>แผนที่ 3.7 ที่ตั้งศาสนสถาน และสาธารณูปการ</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <p>▲ วัด</p> <p>★ ตลาดสด</p>	
<p>ที่มา กรมแผนที่ทหาร, การสำรวจภาคสนาม</p>	<p>■ โรงเรียน</p> <p>⊕ สถานีอนามัย</p> <p>🏠 สถานกำจัดขยะ</p> <p>🏪 ห้างสรรพสินค้า</p>	<p>มาตราส่วน 1 : 120000</p>

2.6) สวนสาธารณะและศูนย์เยาวชน

แม้ว่าในปัจจุบัน จะมีจำนวนประชากรและชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในพื้นที่ศึกษา แต่เมื่อพิจารณาในด้านแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ หรือสวนสาธารณะซึ่งยังไม่มีในพื้นที่ศึกษาแม้แต่แห่งเดียว อีกทั้งในระดับเขตเองก็ยังไม่มีส่วนสาธารณะเช่นกัน มีเพียงโครงการก่อสร้างสวนสาธารณะของเขตบางเขน คือ สวนกุหลาบอินทรา ตั้งอยู่ที่โรงงานกำจัดมูลฝอยของกรุงเทพมหานครเดิม มีเนื้อที่ 59 ไร่แต่ยังไม่มีการก่อสร้าง ส่วนศูนย์เยาวชนมีเพียง 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน ทำให้การให้บริการจากแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นสนามกีฬาของโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 75 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบริเวณที่โล่งในหมู่บ้าน วัด และสถานที่ราชการอื่น ๆ เช่น สนามกอล์ฟกองทัพบก

2.7) การกำจัดขยะ

การกำจัดขยะโดยรถจัดเก็บขยะของกรุงเทพมหานคร ที่คอยให้บริการตลอดทั่วทั้งพื้นที่ และมีโรงงานกำจัดขยะตั้งอยู่บนถนนรัตนโกสินทร์สมโภช แขวงออเงิน เขตสายไหม

3.5 ลักษณะประชากร

จากการศึกษาข้อมูลทางด้านประชากรในระดับเขต ซึ่งพื้นที่ศึกษาดังอยู่ในเขตบางเขน และเขตสายไหม ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2527-2537 พบว่าแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงประชากร อยู่ในอัตราที่ไม่สูงนัก โดยในปี พ.ศ.2527 มีประชากรทั้งสิ้น 171,532 คน และในปี พ.ศ.2537 มีประชากรรวม 251,199 คน ในช่วงปี พ.ศ. 2527-2537 เขตบางเขน (รวมเขตสายไหม) มีอัตราเพิ่มประชากรเฉลี่ย ร้อยละ 3.89 คน/ปี (ตารางที่ 3.4) แขวงอนุสาวรีย์ แขวงคลองถนน และแขวงท่าแร้ง เป็นบริเวณที่มีประชากรเพิ่มมากที่สุดตามลำดับ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับในทุกแขวง เมื่อพิจารณาภาพรวมแต่ละแขวง แขวงอนุสาวรีย์ แขวงคลองถนน และแขวงท่าแร้ง จะมีประชากรเพิ่มมากขึ้นอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 5.60, 2.44 และ 6.54 ตามลำดับ และหากไม่มีปัจจัยอื่นมาเร่งการพัฒนา เช่น โครงการต่างๆ หรือนโยบายส่งเสริมการพัฒนา คาดว่าแนวโน้มการเพิ่มประชากรจะไม่แตกต่างจากที่เป็นอยู่ในขณะนี้มากนัก คาดว่าในปี 2547 และ 2557 เขตบางเขนและเขตสายไหมจะมีประชากรประมาณ 377,398 คน และ 582,241 คน ตามลำดับ คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 5.02 คน/ปี และ 5.42 คน/ปี ตามลำดับ ประชากรส่วนใหญ่เพิ่มมากขึ้นในแขวงอนุสาวรีย์ รองลงมาเป็น แขวงคลองถนน แขวงสายไหม แขวงท่าแร้ง และแขวงออเงิน ตามลำดับ (ตารางที่ 3.5 และแผนภูมิที่ 3.1)

ตารางที่ 3.4 ประชากรรายแขวงในเขตบางเขนและเขตสายไหม ปี พ.ศ. 2527-2537

เขต	แขวง	จำนวนประชากร (คน)									อัตราเพิ่ม เฉลี่ย (คนปี)
		2527	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	
บางเขน	ท่าแร่	26,032	25,412	27,079	29,051	30,776	33,307	32,600	34,215	36,624	6.54
	อนุสาวรีย์	39,349	57,232	62,873	66,104	66,274	67,454	65,939	66,045	67,825	5.60
สายไหม	สายไหม	15,673	19,742	20,742	22,160	23,620	25,731	25,757	27,581	29,543	3.47
	คลองถนน	87,583	80,580	84,897	87,845	82,378	89,019	106,360	108,850	111,445	2.44
	ออเงิน	2,895	3,972	4,079	4,269	5,519	5,763	4,444	4,911	5,762	7.13
รวม		171,532	186,938	199,670	209,429	208,567	221,274	235,100	241,602	251,199	3.89

ที่มา : สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

ตารางที่ 3.5 ประมาณการณ์แนวโน้มประชากร ความหนาแน่นประชากรของเขตบางเขนและ
เขตสายไหม พ.ศ.2547 และ 2557

เขต	แขวง	ประชากร ปี 2537	อัตราเพิ่มเฉลี่ย ปี 2527-2537	การคาดการณ์ประชากร (คน)		ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)			การเปลี่ยนแปลงประชากร	
				2547	2557	2537	2547	2557	2537-2547	2547-2557
บางเขน	อนุสาวรีย์	67,825	5.60	116,908	201,513	3,685	6,352	10,948	49,083	84,604
	ท่าแร่	36,624	6.54	51,526	72,491	2,140	3,010	4,235	14,902	20,965
สายไหม	สายไหม	29,543	3.47	55,687	104,969	2,084	3,929	7,406	26,144	49,281
	คลองถนน	111,445	2.44	141,808	180,444	8,317	10,583	13,466	30,363	38,636
	ออเงิน	5,762	7.13	11,468	22,826	426	848	1,689	5,706	11,357
รวม		251,199	3.89	377,398	582,241	3,279	4,926	7,600	126,199	204,843

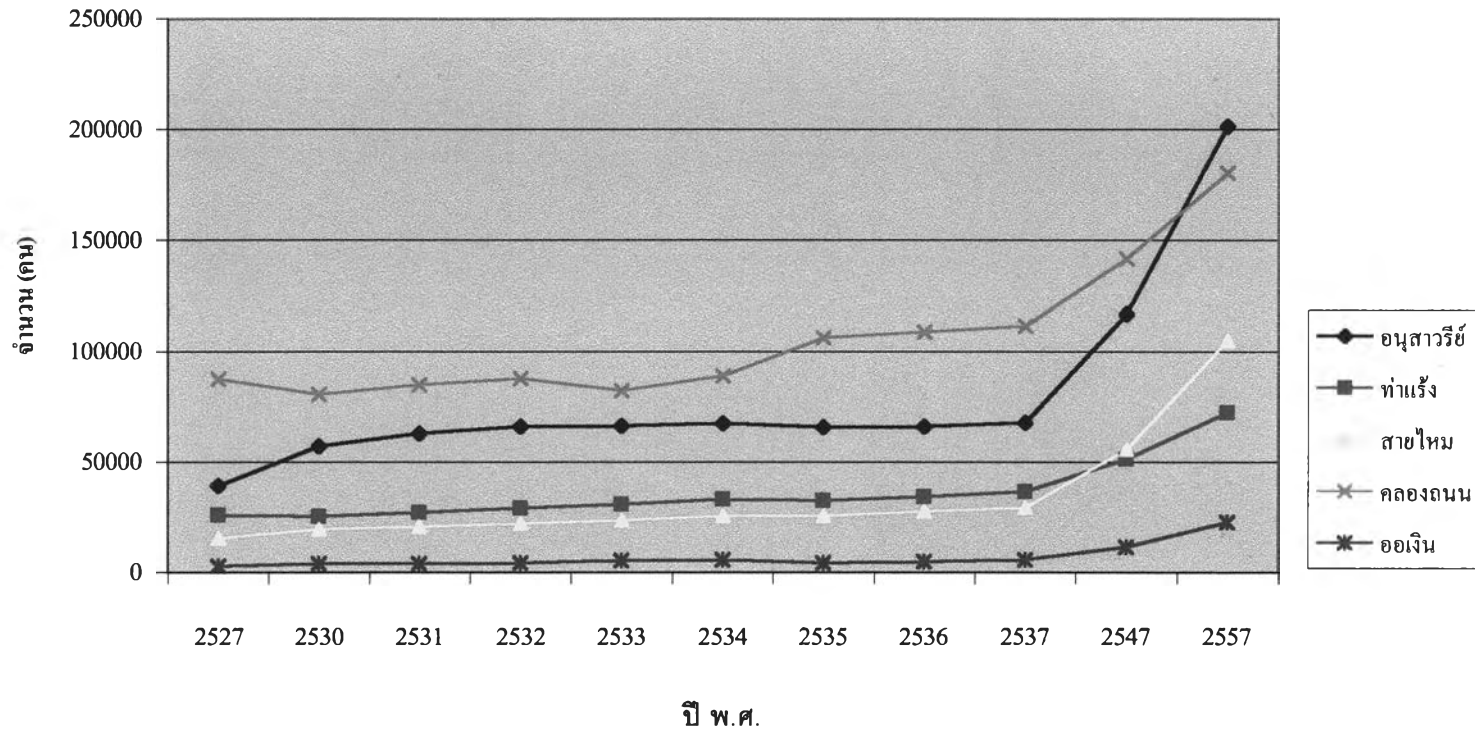
ที่มา : อธิการการณประชากรของศึกษา

ตารางที่ 3.6 จำนวนบ้านในเขตบางเขนและเขตสายไหม ปี พ.ศ.2531-2541

เขต	แขวง	จำนวนบ้าน (หลัง)							
		2531	2532	2533	2535	2536	2537	2539	2541
บางเขน	อนุสาวรีย์	9,853	11,425	12,227	16,555	18,092	19,630	20,411	38,099
	ท่าแร้ง	3,561	4,157	4,845	8,941	9,949	19,630	12,703	28,299
สายไหม	สายไหม	4,855	6,626	7,368	11,640	13,278	15,452	16,622	18,808
	คลองถนน	15,066	17,286	21,034	31,634	38,917	41,577	42,604	27,690
	ออเงิน	497	586	704	984	2,017	2,520	3,345	6,279
รวม		33,832	40,080	46,178	69,754	82,253	98,809	95,685	119,175

ที่มา : สถิติรายปีกรุงเทพมหานคร

แผนภูมิที่ 3.1 จำนวนประชากรของแขวงในเขตบางเขนและเขตสายไหม ปี พ.ศ.2527-2557

แผนภูมิที่ 3.2 จำนวนบ้านในเขตบางเขนและเขตสายไหม

